

Crnogorski glasnik

GODINA XIX. _ BROJ 120. _ STUDENI-PROSINAC / NOVEMBAR-DECEMBAR _ 2019.

DIMITRIJE POPOVIĆ

**Božansko i demonsko
u Leonarda da Vincija
u povodu 500.
godišnjice smrti
renesansnog
genija**

Čestit Božić i
Sretna Nova godina

Srećna Nova godina
i Božić

IZLOŽBA - GORAN ČETKOVIĆ
18. 11. 2019

NASTUP ZBORA MONTENEGRO NA PROSLAVI DANA KOORDINACIJE GRADA ZAGREBA

DE JE ŠTO

ZAGREB
Izložba Gorana Četkovića "Zub vremena" 4
Koncert u Mimari 10
Dani crnogorskog filma 13
Kap veselja 14
Moji krajolici 16
UMAG
Crnogorski Šednik 18
Laforest u Umagu 22
Izložba Radoslava Putnika 23
RIJEKA
Izložba fotografija Laforest u Rijeci 25
Izložba "Sjećanje" u Rijeci 26
Nastupi zbora "Montenegri" 28
Gostovanje u emisiji 29
KRANJ
Crnogorsko veče u Kranju 30
DOGAĐANJA
Dan Koordinacije vijeća Grada Zagreba 32
Glazba i ples za Dan Koordinacije 33

SEMINARI

Seminar u organizaciji Savjeta za nacionalne manjine 34
Okvirna konvencija o zaštiti prava nacionalnih manjina 35
SJEDNICE
86. sjednica Savjeta za nacionalne manjine 36
Sjednica Skupštine NZCH 37
Sjednica Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba 38
Izborna Skupština društva "Montenegro" 39
IN MEMORIAM
Aleksandar-Saša Taušan 40
KULTURA I UMJETNOST
Izložba Dimitrija Popovića u Ministarstvu kulture Crne Gore 41
Ratni dnevnik - predstavljeni u Nikšiću 44
Promocija knjige "NAUŠEČENIJE" 46
Božansko i demonsko u Leonarda da Vinci 48
Izložba "Tiha noć" Lidije Vukčević 52
Izložba fotografija Slavice Šarović 53
CRNOGORSKA TRPEZA
Ukusi Crne Gore 54

Izdavači: NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA, Zagreb, Tmjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264, E-mail: vijececm@net.amis.hr, drustvo.montenegro@zg.ht.hr, Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr

* Za izdavače: Danilo Ivezić i Dušan Mišković * Glavni i odgovorni urednik: Maša Savićević * Redakcija: Milanka Bulatović, Danilo Ivezić, Nikola Čulić, Jovan Abramović, Suzana Krunic-Šegvić, Dušan Roganović * Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o. * Rukopisi se ne vraćaju * Naklada/Tiraža 1000 Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano iz državnog proračuna RH, putem Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, iz proračuna Grada Zagreba i putem predstavnice crnogorske nacionalne manjine u Zagrebačkoj županiji iz proračuna Zagrebačke županije. Pozivamo Crnogorce, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji "Glasnika" na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

IZLOŽBA GORANA ČETKOVIĆA "ZUB VREMENA"

Prilog uredila: Maša Savićević

Izložba naziva "ZUB VREMENA" otvorena je 18. studenog 2019. u galeriji Kristofor Stanković, Starogradske vijećnice u Zagrebu. Mnoštvo ljudi došlo je na otvorenje ove izložbe, unatoč svim važnim datumima toga dana i mnoštvu kulturne i ostale ponude glavnoga grada.

Pored članova Društva Montenegro, zahvaljujući povezanosti putem društvenih mreža i uzajamnog stvaralačkog praćenja, svjedočili smo koliko je Goran Četković poznat i priznat i u hrvatskoj-zagrebačkoj umjetničkoj sceni. Naime, kolege slikari i kipari, likovne kritičarke i ljubitelji umjetnosti došlo je pogledati slike i pozdraviti umjetnika.

Sada, već davne 2008. godine, tada jako mladi crnogorski umjetnik, Goran Četković predstavio je svoje stvaralaštvo u Zagrebu. Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske željela je organizacijom izložbe u okviru programa Dani crnogorske kulture predstaviti mlade stvaraoce, a u Goranu Četkoviću je prepoznala poseban umjetnički potencijal i senzibilitet.

I sada, jedanaest godina poslije, evo nam Gorana Četko-

vića, kako likovni kritičari kažu: "jednog od najizrazitijih i najubjedljivijih ekspresionista suvremenog crnogorskog slikarstva, izuzetnog likovnog senzibiliteta".

Danilo Ivezić, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, otvarajući izložbu, na početku je zahvalio svim prisutnim koji su se u ovako velikom broju odazvali pozivu da budu sudionici još jednog značajnog kulturnog događanja u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u okviru programa DANI CRNOGORSKE KULTURE kojim javnosti Grada i Republike predstavljamo ono najznačajnije i najvrednije sa suvremene likovne scene Crne Gore. Od 2002. godine kroz ovaj projekt predstavljeno je na desetine umjetnika, neki od njih su prvi put iskoračili izvan granica Crne Gore i kasnije ostvarili značajnu međunarodnu reputaciju i prepoznatljivost. Jedan od njih je i Goran Četković - rekao je Ivezić.

Iva Kõrbler je govorila o stvaralaštvu Gorana Četkovića: Pred nama je slikarstvo koje je u metijerskom smislu bravurozno; od dinamike i kompozicije poteza do istančane kolorističke palete. Na granici apstrakcije i mogućnosti detektiranja motiva, u različitim stupnjevima raspoznat-

ljivosti, slikarski svijet Gorana Četkovića otvara se pred nama poput ponora ili jedne paralelne dimenzije u kojoj zapravo ne želimo biti niti trenutka. To je snažno, potresno, jezivo, užasno i opominjuće slikarstvo. Onima među nama koji vibriraju na višim frekvencijama boljeg, ljepšeg i pravednijeg svijeta ono nije potrebno kao metafora pakla, Posljednjih vremena ili potpune psihoemotivne deformacije jednog dijela čovječanstva, ali razjasnimo ga za one kojima je namijenjeno, da znaju gdje su i što ih čeka U toj dolini suza koja za nekoga može biti doslovna, opipljiva u materijalnoj dimenziji egzistencije ili može biti psihološki zatvor pun noćnih mora, košmara i nesаницe, utjelovljuju se fantomi, aveti, prikaze – ali i padaju vlastite maske – koje su posljedica okretanja leđa Bogu i vrlinama. Jer sva ova lica i glave, odvojena od tijela, koja su personifikacija i metafora različitih fizičkih i emotivnih stanja, potresna su opomena loših životnih odabira i puteva. Ne bih se složila s tumačenjem nekih likovnih kritičara kako je Četkovićovo slikarstvo opomena cijelom čovječanstvu, jer i u trenutku dok ovo pišem deseci i stotine tisuća ljudi na svijetu aktivno rade na tomu da prevladaju i pobijede sile tame, zlo, pohlepu, gramžljivost, pomanjkanje empatije prema gladnima i žednima, uz sve druge pripadajuće osobine jednog dijela ljudske vrste.

Na prvi pogled, čini nam se kako umjetnik zaista smatra da je Bog odustao od ljudi, i da ih je prepustio svojoj groznoj sudbini. No, sve je u životu stvar svjesnog odabira, pa

mnogi znaju da samo čovjek može odustati od Boga a ne i obratno, samo što i oni Dobri, puni vrlina pate radi onih drugih zlih, punih mana, kojima se potonji često i ponose. Ponekad se i dobri ljudi ne mogu nositi kroz život s bolima, patnjama i užasima koji su ih zadesili na ovom svijetu pa posustanu. Na Četkovićevim ćemo slikama prepoznati i takva lica. Ali, jednako ćemo tako prepoznati i demone iz svih mogućih svjetova i dimenzija egzistencije koji su uspjeli zaposjesti neke ljude, pretvorivši ih u lutajuće aveti bez srca i duše, a to slikar podcrtava spektrom hladnih plavičastih i sivo-crnih tonova. Mnogi su svjesni svojeg stanja pa okreću i dižu glavu prema Nebu, s nadom da još nije kasno za iskupljenje ili pomoć, dok drugi uporno ustrajavaju u svojem grozotnom cereku, frustriranoj grimasi ili pravom demonskom licu koje skrivaju iza maske. Neki se nikada psihoemotivno ne razvijaju pa za Četkovića ostaju tužne i groteskne nakupine tkiva, poput embrija. To su najčešće egzekutori raznih vrsta, koji slušaju naredbe svojih Gospodara tame.

Referirajući se također na srednjovjekovne prikaze "Memento mori", slikar vuče iznimno bogatu paralelu s brojnim stilskim slikarskim tradicijama, ne samo ulančavanjem s nekim istaknutim europskim umjetnicima 20. stoljeća. Nije pred nama tek fantastično-nadrealno slikarstvo; to su studije glava koje će nas podsjetiti na skulpture austrijskog kipara Franza Xavera Messerschmidta, u kojima je analitički studirao brojne ljudske mane, ili slikare poput

Jamesa Ensora, Edvarda Muncha i Francisa Bacona. Naš slikar Zlatko Keser cijeli je opus posvetio analitičkom prikazu unutrašnjosti ljudskih glava i lica, no on na kraju ipak vjeruje u ljudskost i s vremenom sve više pokazuje nadu u jedno bolje čovječanstvo koje je dotakla Svjetlost.

Ne znamo u ovom trenutku u kojem će pravcu otići Četkovićevo slikarstvo; hoće li ove nesretne dohvatiti Clive Barkerov Pinhead kao parabola krajnjeg zla koje ne prašta ili će neki od njih radi lica okrenutog prema Nebu ipak dobiti šifre vlastita spasenja.

Izložba je popraćena i posebnim katalogom u kojem su dani i pomno napisani osvrti koji ističu senzibilitet i humanizam autora, njegov umjetnički izričaj u današnjem dehumaniziranom vremenu i svijetu autora LJILJANE ZEKOVIĆ i DEJANA ĐORIĆA.

U cjelosti prenosimo i tekst Ljiljane Zeković, istoričarke umjetnosti - Tajna čojku čovjek ne najviša (Petar Petrović Njegoš):

Od nastanka svijeta čovjek traga za smislom i suštinom svoga postojanja. Kompleksnost i više-slojnost njegove duhovne prirode posmatrane kroz prizmu socioloških, filozofskih, psiholoških, antropoloških aspekata predstavljala je i predstavlja nepresušan izvor hermeneutičkih spekulacija. Tako u vizuelnim medijima jedino preko materijalne supstance - ljudskog tijela moguće je izraziti bit unutrašnjih doživljaja čovjeka i objektivizirati je estetskom

kategorijom idealizovanog lijepog ili grotesknog koje se manifestuje u transformacijama/deformacijama ljudskog korpusa, tako da spoljni i 'materijalni' procesi odgovaraju unutaršnjim i 'duhovnim' procesima.

U crnogorskoj umjetnosti problematika esencijanih vrijednosti čovjekovog metafizičkog bitka predstavlja eksplicitno polje interesovanja njenih likovnih bardova - Dada Đurića, Uroša Toškovića i Dimitrija Popovića, koji su, svaki na svoj način, virtuosnim likovnim jezikom, pronikli u bit ljudske prolaznosti i kompleksnih područja čovjekove ranjive i bolne duše. Oni su u domenu nadrealnog, fantastičnog, ekspresivnog, iskazivali svoj stav o suštini ljudske egzistencije kroz vrijeme, a Njegoševa dubokoumna misao: *tajna čojku čovjek je najviša* kao da je bila zvijezda vodilja njihovih psihološko-egzistencijalnih promišljanja.

Čovjek kao dominantna tema, javlja se i u djelima mnogih crnogorskih umjetnika mlađe generacije kojima pripada Goran Četković, stvaralac snažnog i beskompromisnog ekspresivnog izraza, koji je svoje djelo posvetio čovjeku - dubokim, mračnim i tajnovitim ponorima njegove podsvijesti, polazeći od kategorije grotesknog *iz kojeg se ne može rađati prvenstveno ništa osim haosa i praznine*.

U Četkovićevo slikarstvu dominiraju portreti - glave koje su samo u naznakama povezane sa tjelesnim korpusom ili se otrgnute od tijela kovitlaju u beskonačnom etru i nestaju u ništavilu kosmosa iz kojeg kao da se "čuju" usamljeni krici jednog izgubljenog svijeta koji luta du-

ševnom i egzistencijalnom prazninom. One predstavljaju centar vaspeljene, duhovno oko - kroz koje sagledava tajne ljudskog Univerzuma polazeći od principa daje cio kosmos objedinjen kako u materijalnom tako i u duhovnom pogledu (Nikola Tesla).

U njihovoj vizuelnoj manifestaciji koja predstavlja projekciju unutrašnjih sadržaja kao da su sabrani kosmički kaos i krik Sioranovog beznađa, Munkov egzistencijalni strah, Van Gogovi psihološki nemiri, Kjerkegorovo očajanje koje se nalazi u samom čovjeku i Jungove arhetipske zastrašujuće moći duševnih sila. Međutim, u likovnoj interpretaciji antropomorfnog slikarstva Gorana Četkovića, apriorno se temelji na samosvojnom stvaralačkom izrazu. Kao primjer ove konstatacije o originalnom likovnom nadahnuću navela bih Sioranovu psihološko-filozofsku knjigu Krik beznađa, koju Goran nije imao u rukama, a u kojoj su zapravo sadržani mnogi spoznajni principi značajni za razumijevanje suštine njegovog likovnog izraza. Ono što ih spaja je aktivni pesimizam i unutrašnja dramaturgija koja se, u širem kontekstu, rađa u snovima i vizijama kreativnih pojedinaca, koji kroz različite oblike iskazuju snagu demonskog i božanskog, kosmičkog i mikrokosmičkog. U Četkovićevo slikarstvu nije riječ o ponavljanju nečeg već viđenog, već o aksiomu koji predstavlja klasičan i bezvremeni simbol.

Polazeći od premise da ljudski život nije nastao iz spolašnjeg obličja stvarnosti, već od unutrašnjeg obličja koji

formiraju: *nagoni, navike, osjećanja*, Goran Četković na svojim slikama izražava psihičke procese koji se manifestuju kroz ljudske temperamente: kolerika - preko kojeg izražava snažne emocije praćene dramatičnim spoljnim efektima; i melanholika - koji u osami njeguje negativne emocije. Ipak, na ovim slikama dominira kolerička neobuzdanost unutrašnjih strasti koje umjetnik izražava snagom krika, vriska, lociranog u zoni tišine, "bezvremenom tunelu" u kojem oslobađa nataložene i potiskivane duševne patnje. To je onaj krik koji predstavlja sinonim očaja savremenog čovjeka čije unutrašnje lomove i vapaje za pomoć niko, zapravo, ne čuje.

Izuzetnom stvaralačkom lucidnošću i kreativnošću on uspijeva da izrazi ono što pripada sferama transcendentalnog i metafizičkog kojima kroz pojavni, značenjski i suštinski smisao / tri stadijuma interpretacije po Panofskom / postiže izuzetnu ikonografsku cjelovitost.

Literarne odrednice kojima definiše izložbe i pojedinačne radove, ukazuju na višeslojnost sadržinskog i likovnog izraza njegovog djela. Naime, na prethodnim izložbama naslovljenim Glas tišine on povezuje dva opozitna pojma: glas koji pripada čulnim senzacija - zvuku, i tišinu kao njegovu nadčulnu suprotnost - kojima autor upućuje na introvertne dimenzije ljudskog bića izgubljenog u agoniji života, da bi nazivom izložbe *Zub vremena* ukazao na neminovnost prolaznost i konačnost, kao posljednju agoniju života. Tako na njegovim slikama: *svi ljudi koji*

pate u tišini i ne usuđuju se da izliju kroz suze svoju gorčinu, zaurlaće u horu, u stravičnoj disharmoniji, čudesnim kricima...2 Ono što ih povezuje je dramatika koju dovodi do paroksističke silovitosti kojom umjetnik izražava različita duševna i fizička stanja, a koja su ujedno i nazivi njegovih radova: *Strah, Nemir, Zebnja, Mučnina, Nada, Vapaj, Krik, Vrisak, San, Drama, Glad, Samoća, Iščekivanje, Molitva, Prolaznost, Osmjeh; Usnuli... kao i personalne identifikacije pripadnosti: Filozof, Narcis, Slijepac, Lice rata, Samotnjak...* Čovjek je zapravo Lice svijeta koji se kao opsjena, embrion, pomalja iz tmina pra-početaka, planeta i epicentar u *Kosmosu i Stvaranju* svijeta, vjesnik ovozemaljskih pošasti kao na slikama: *Potop i Smak* i iskupljenja kao novog početka na slikama: *Molitva i Rađanje*.

On je otvorio Pandorinu kutiju iz koje je pohrlio jedan izgubljeni svijet, koji je sobom donio iskonske osjećaje bola, straha, tjeskobe razorne moći duševnih sila i *mučno stanje propadanja i odumiranja*. Nada, Ljubav, Sreća, Dobrota... su savladane mračnim silama koje su pretočene u ljudske likove čiji osmijeh nosi gorčinu, snovi se pretvaraju u košmar, a molitva u beznadno očekivanje. Borba sa haosom oko nas i u nama, omogućuje zapravo da pridemo bliže biti sopstvenog života i svome vremenu, a to je moguće samo ako uspijemo *da odgonetnemo svoju dušu*.

Egzistencijalni strah, beznađe, snažna ekspresija, na ovim, uslovno nazvanim, portretima, izraženi su deformisanim obličjima na kojima dominiraju "razjapljeni" usta koja simuliraju varijante krika od snažnog vriska, stišanog vapaja do njegovog utihnuća stolpljenog sa nagriženom materijom, rastočenim epidermom ili ogoljelim strukturama lobanje. Pred ovom galerijom humanoidnih prikaza posmatrač ne može ostati ravnodušan. Ona mu otvara vrata pakla, oživljava fantastiku horroru i fascinira majstorstvom likovne egzekucije kojom Četković uspjeva da kroz grimase i mimiku, posmatranim kao u krivom ogledalu, definiše likove na kojima možemo identifikovati suštinsku prirodu njihovih duševnih stanja i karaktera. Naime, portreti na slikama Gorana Četkovića predstavljani kao deformisane /karikirane forme, posjeduju individualne osobenosti koje upućuju na umjetnikove iskustvene doživljaje pretočene u svojevrsnu viziju.

Ne samo oblici, prepušteni sudbini vječnog lutanja, koji aludiraju na prolaznost, već i likovni izraz doprinose opštem utisku silovite ekspresije koja se ogleda u energičnim potezima, kolorističkim kontrastima, sudarima svjetlosti i tame. Suptilnim tonskim i valerskim gradacijama, kontrastima dubokih tamnih/crnih sjenki i svjetlosnih refleksija majstorski vaja lica ili ih svodi na hromatski znak. Sve je podređeno ritmu kojim su definisane forme i pozadina/praznina. U psihofizičkom sloju ovih slika presudnu ulogu

ima kolorit koji doprinosi determinisanju karaktera likova - nosilaca različitih duševnih, fizioloških i antropoloških stanja i "personalnih" karakteristika. Kolorit se kreće u varijacijama od svijetlih i ugaslih boja, morbidnih i psiholikičkih kontrasta do crnih ponora. Čak tamo gdje plamte crveno žute kolorističke orkestracije kao u Munkovom *Kriku*, nameće nam se pitanje njihovog značenja. Naime, iako su po svojoj prirodi nosioci vedrine i optimizma, na ovim slikama djeluju kao pakleni plamenovi u kojima sagorijeva duša. Interesantno je da se jarki koloriti pojavljuju, ne samo kao izraz psihičkih stanja, već i na slikama: *Svemir, Prolaznost, Zub vremena*, kao reperi koji prate simboličko-idejni aspekt njegovog djela. Dakle, likovno-jezička ekspresija plastično-strukturalnih elemenata ima nezamjenljivu ulogu u razotkrivanju suštinskog idejnog i kreativnog koda njegovih slika.

Četkovićevo antropomorfno slikarstvo predstavlja jedinstvenu vizuelnu psihoanalitičku studiju kojom prati različite etape unutrašnjih stanja ljudskog bića kao usamljene jedinice koju umjetnik posmatra kao energetsku česticu koja pripada kosmičkim sferama, ili kao mikrokosmički Univerzum sazdan od iskonskih duševnih, osjetilnih i čulnih senzacija koje čine suštinu ljudskog bitka. Međutim, univerzalni karakter njegovog djela neodvojiv je od umjetnikovog odnosa prema genius loci rodnog podneblja, u kojem je osamljena jedinka iznjedrena iz kolektivno nesvjesnog odolijevala zubu vremena prenoseći naslijeđene unutrašnje tjeskobe, strahove i duševne patnje kroz

prostor i vrijeme.

Sjevernjački evropski ekspresionizam Noldea, Ensora, Kokoške, a posebno Munka našao je svog najdosljednijeg predstavnika u crnogorskom slikaru Goranu Četkoviću, čije nas izuzetno likovno djelo podsjeća da smo u dubini naših duša svi isti, bez obzira na mjesto, vrijeme i duhovnu klimu civilizacijske dimenzije u kojoj živimo, i da nas prati vječni usud izolovane jedinice koja se sama bori sa svojim demonima.

Dejan Đorić, likovni kritičar: Od zuba vremena do zuba vremena. Likovni paroksizmi Gorana Četkovića

Novi ciklus slika Gorana Četkovića (Kolašin, 1975) "Zub vremena" prirodno i logično se nastavlja i nasljeđuje prethodni "Glasovi tišine". Posle bdenja nad bezdanom tame i tišine, iz kojeg nije zazivao reči već slike, umjetnik se upitao šta je sa onim što preostaje posle svega, da li mu preta samo zub vremena? Naglasak je ovde i sada više na zubu nego na vremenu, na stravi, grozi i gnozi, jer Četković je na svoj, likovni način, filosof i pesnik. Reč je o jednom od najdarovitijih predstavnika uslovno rečeno novog crnogorskog fantastičnog slikarstva, priznatog i prepoznatog u zemlji i svetu, umetnosti po kojoj su Crnogorci bez premca. Duh dinarskog čoveka preširok je i predubok da bi se smestio u realističko, svakodnevno, utilitarno ili inimitističko, traži epsko, mitsko, duhovno široko, iracionalno, vizionarsko i ekstatično. Zato je Četkovićevo slikarstvo kao krik, vapaj, lament nad ne samo ovim vremenom, o kome ezoterik i Nobelovac Vilijam Batler Jejts peva: "Stvari se ruše, centar ne drži više, anarhija je provalila svetom".

Na prvi pogled i na novim ostvarenjima ovog mladog majstora naslikane su glave, likovi i ličnosti, lica i tela, ali je reč i o nečemu neuporedivo dubljem, što se krije u dubini, tami i neizvesnosti, bezdanu ili prošlosti, koju Miloš Crnjanski u knjizi posvećenoj Mikelanđelu shvata i kao ponor. Dado Đurić je poslednjih godina života govorio da ima utisak da slika isto kao i na početku, samo sad usporeno i iz groba. Četković posmatrača vraća u ta granična stanja svesti i podsvesti, glava je samo povod, kao najmističniji deo tela (u teologiji postoji mistika Hristove glave a u ikonografiji teme Veronikinog ubrusa i Nerukotvorenog obraza). Ovaj stvaralac se upućuje prema suštinskom, ka središtu, glavi, ne ispitujući samo šta je ona danas kroz vreme, u umetnosti, stvarnosti i duhovnosti, već traži njen smisao i u vekovima unazad. Njegove glave izražajne su do krajnosti, kao likovni paroksizmi, slikar ide i izvan stvarnosti pa i van (post)moderne umetnosti, gestika njegovih lica seže do univerzalnog i kosmičkog. Izdvaja se iz sadašnje kakofonije likovnog besmisla, iz vizuelne piktoreje planktonske umetnosti koju po ideji konceptualnih umetnika svi treba da stvaraju, pa je zato i nema, beži iz poludelog planetarnog jezika slike. U

tome, međutim, ne teži eufoniji, svoj sklad ne pronalazi u harmoniji i površnoj lepoti, već u dramu, u koju je ogrezao, izvlačeći iz nje katarzu kao preobražaj i inicijaciju. Njegove slike celovite su i monolitne a umjetnik smelo u njih unosi i estetiku ružnog, jer zna da je ona druga strana istine i životna celina. Njegova vera u čistu likovnost tvrda je i skupocena, možda i ratnička, jer postoje duhovni ratnici; on bi da slikarstvo vrati na predmoderne duhovne izvore, ma koliko se naizgled služio modernim ekspresionističkim likovnim jezikom i bio u dosluhu sa jaucima Edvarda Munka. U svom vrlom neotradicionalizmu Četković paradoksalno koristi i savremena likovna rešenja, od apstrakcije do *dripping-a* Njujorške škole apstraktnog ekspresionizma, jer razne likovne natruhe mogu da uđu u monolitni, čisto i čvrsto utemeljen umetnički jezik.

Stvaralaštvo ovog posvećenika likovno je odlično postavljeno i onda kada prikazuje svetove koji se ruše, figure u pokretu, zamahu, patnji do truljenja i životnoj dramu. Ima na tim ostvarenjima mnogo od estetike čudovišnog, drage nekim od najboljih evropskih slikara, od gotskih do crnogorskih, ima tu glasova iz tame, leleka zubatog vremena. Umetnik kao da slika mahnito, kao da mu je svaka slika poslednja, proročka, gonjen svojom fortunom, ali na tim radovima ima i finih, tananih prelaza, lazurnih podslikavanja i suptilnih nabojavanja pravog znalca likovne materije.

Njegovo je delo potpuno lišeno naracije, po čemu je moderno ali i suštastveno, kako bi najveći srpski stručnjak za modernu umetnost Lazar Trifunović rekao, on se odmah, bez okolišanja, baca u epicentar problema.

Goran Četković u svetu posustalom od besmisla, koji se duhovno koči i umrtvljuje, riče kao lav u pustinji duha, njegovi likovni urlici paraju tišinu potrošačkog, utilitarnog sveta planetarne žabokrečine, i možda, kako bi vladika Nikolaj Velimirović rekao, vapiju ka Bogu. Ne možemo, međutim, tvrditi da je ovo grandelokventno i grčevito slikarstvo (Andre Breton je rekao: Slikarstvo će biti grčevito ili ga neće biti) posvećeno samo današnjem čoveku, time bismo ga bespotrebno ograničili i umanjili. Veliki medialni slikar Milovan Vidak tvrdio je da će poverovati u to da se čovek izmenio kada mu bude video pupak deset santimetara gore. Dovoljno je u tom smislu pročitati staroegipatske potresne ispovesti, lamente, jadikovke nad poslednjim vremenom koje je zadesilo starovekovnog pisca, kako sada vidimo, možda goreg i tragičnijeg od našeg. Četković nije samo slikar sadašnjeg usuda, već svekolikog ljudskog, inače bi njegovo slikarstvo bilo kratkog dometa. On se ne obraća samo ovovremenom biću, ugroženoj ljudskosti, već i prošlom, svakom čoveku, od prvog do poslednjeg, toliko ima snage na njegovim slikama. Na njima je, međutim, sve samo u skladu sa onim što je izrekao Nebojša Pajkić: "Od Adama sve je pad".

KONCERT U MIMARI

Tekst i fotografije: NZCH

U prekrasnom zdanju Muzeja Mimara dana 20. studenog 2019. u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, a u okviru Dana crnogorske kulture izuzetan nastup imali su vršni crnogorski umjetnici Bojan Martinović - klavir i Vujadin Krivokapić - violina

Ovaj duo je osnovan 2016. godine, i do sada je ostvario koncerte u Crnoj Gori, Americi i Rusiji. Ove sezone, nakon nekoliko nastupa u Crnoj Gori, duo Krivokapić-Martinović održao je koncerte u Americi, Rumuniji i Kini. Ovaj duo vlada širokim muzičkim repertoarom brojnih kompozitora iz različitih muzičkih epoha.

Na koncertu u Mimari, Duo Vujadin Krivokapić i Bojan Martinović izveli su savremenu muziku: *Posthumnu Sonatu za klavir i violinu* francuskog kompozitora Morisa Ravela, *Duo Op. 7* Miklosa Rozsa, mađarsko-američkog kompozitora, *Igru* Branka Zeovića, zatim *Pjesmu i igru*

Nikole Hercigonje i *Ples orlića* Bora Tamindzića.

Vujadin Krivokapić je rođen 27. ožujka 1976. godine u Dubrovniku, Hrvatska. Osnovno i srednje muzičko obrazovanje stekao je u Školskom centru za muziku i balet "Vasa Pavić" u Podgorici u klasi prof. Vilija Ferdinandija.

Diplomirao je na FMU Beograd 1999. godine u klasi prof. Dejana Mihajlovića. Diplomski ispit je istovremeno bio i prijemni za magistarske studije, tako da je 2001. magistrirao takođe u klasi prof. Dejana Mihajlovića na FMU Beograd.

Nakon toga, 2002. godine upisuje magistarske studije na Fakultetu za muziku Montreal (Faculte de Musique) u Kvebeku, Kanada, koji se nalazi u sklopu Montrealskog Univerziteta (Universite de Montreal) u klasi prof. Eleonore Turovsky. Magistrirao je 2004. godine. Tokom studija je bio polaznik više kurseva u zemlji i inostranstvu (prof. Margaret Little, prof. Jean-Eudes

Vaillancourt, Jean Francois Rivest)

Laureat je više internacionalnih i studentskih takmičenja i konkursa među kojima se izdvaja stipendija dobijena od Montrealskog Univerziteta. godine angažovan je na Muzičkoj akademiji na Cetinju kao saradnik u nastavi u klasi prof. Grigori Kraska. 2012. godine promovisan je u zvanje docent na predmetu Gudački instrumenti - Violina, a 2018. godine je promovisan u zvanje vanredni profesor. Ujedno je i rukovodioc studijskog programa - gudački instrumenti.

Do sada je ostvario značajan broj nastupa u zemlji i inostranstvu, među kojima se izdvajaju solistički cjelovečernji resitali u salama: "Claude Champagne" u Montrealu, Lee Fondation Theatre u Singapuru, Musikverein i Haus der Musik u Beču, First Presbiterian Church u Trentonu, Barsinger Theatre u Lankasteru, velika scena CNPa i dr. Pored pomenutih, održavao je solističke resitale i nastupe u okviru kamernih sastava u: Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji, Italiji, Austriji, Francuskoj, Turskoj, Rusiji, Americi, Kanadi i Singapuru.

Nastupao je i saradivao sa priznatim domaćim i stranim umjetnicima: Vili Ferdinandija, Julio Marić, Boris Krajljević, Petar Garić, Ana Mihaljević, Gernot Winischhofer, Mariangela Di Giamberardino, Robert Margaryan, Elvira Misbakhova, Kateryna Bragina, Sung Hi Park, Luo Di.

Bojan Martinović rođen je 1981. godine na Cetinju. Potiče iz muzičke porodice. Nižu i srednju školu je završio je u Kotoru u klasi prof. Ilije Miloševića. Kao izrazito darovit mladi pijanista 1996. godine primljen je na studije klavirana Muzičkoj akademiji na Cetinju u klasi prof. Vladimira Bočkarjova, u čijoj klasi je diplomirao i magistrirao sa najvećom ocjenom. Tokom 2002. i 2003. usavršavao se na državnom Konzervatorijumu u Beču. Pohađao je kurseve na kod istaknutih pedagoga Vladimira Ovčinkjova, Christoph Bernera, Noel Floresa i Gyrgy Nador.

Intezivno i sa velikim uspjehom nastupa i djeluje u okviru raznih kamernih ansambala i saraduje sa brojnim domaćim i stranim umjetnicima kao što su Viktor Tretjakov, Marina Yashvilli, Duncan McTier, Wilhelmas Cepinskis, Peter Langgartner, Miran Begić, Roman Simović, Igor Perazić, Vladislav Igulinski, Ksenia Akeynikova i mnogi drugi. Nastupao je kao solista sa CSO, Banjaluckom filharmonijom i Cameartom academicom. Osnivač je klavirskog trija *TRITONUS*.

Na svom repertoaru ima preko 30 programa solističke, kamerni i orkestrske muzike. Nastupao je u gotovo svim najprestižnijim dvoranama bivše Jugoslavije (CNP

Podgorica, Dvorana Vatroslav Lisinski- Zagreb, Hrvatski glazbeni zavod – Zagreb Sava Centar Beograd, Galerija Kolarca Beograd, Gradska kuća Subotica, Sinagoga Novi Sad, Bošnjački institut - Sarajevo) kao i na brojnim festivalima u Italiji, Engleskoj, Njemačkoj, Austriji, Mađarskoj, Francuskoj, Belgiji, Rusiji, SAD-u, Holandiji, Španiji, Portugalu, Jermeniji, Libanu. Učesnik je brojnih seminara i kongresa pedagoga muzike u Poljskoj, Turskoj, Rumuniji, Italiji, Finskoj, Austriji, Švedskoj, Engleskoj. Član je međunarodnog udruženja pedagoga *Innovative conservatoire* (ICON).

2013. i 2014. u dva navrata držao je majstorske kurseve na Konzervatorijumu "Petar Iljič Čajkovski".

Tokom 2017. nastupao je u Italiji, Rusiji, Americi. Dobitnik je nagrade CANU. Jedan je od osnivača međunarodnog muzičkog festivala *Espressivo* i međunarodnog pjanističkog takmičenja "Manja". Snimao za RTCG, RTS, HRT, TVSLO, Radio Beograd i Radio Crne Gore. Profesor je klavira i dekan na Muzičkoj akademiji na Cetinju. Piše i interpretira muziku.

Koncert je organiziran uz finansijsku potporu Grada Zagreba i Ministarstva kulture Crne Gore.

DANI CRNOGORSKOG FILMA

Tekst i fotografije: NZCH

Prikazivanjem dugometražnog dokumentarnog filma "Crna gora i veliki rat" u okviru programa Dani crnogorskog filma, 5. prosinca 2019. u Crnogorskom domu u Zagrebu završen je program DANA CRNOGORSKE KULTURE za sezonu 2020. u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb.

Uova, dopunjena verzija dugometražnog dokumentarnog filma "Crna Gora i Veliki rat" uključuje nedavno pronađene, ekskluzivne, materijale iz Italije i Beča.

Film su režirali **Andro Martinović** i **Branko Baletić**, a raden je u produkciji Crnogorske kinoteke, uz podršku Ministarstva kulture. Montažer je **Milo Lekić**, muziku je radio **Leo Đokaj**, obradu slike **Vladimir Vučinić**, a narator je **Branimir Popović**.

Ovo ostvarenje predstavlja svjedočanstvo o učešću Crne Gore u Prvom svjetskom ratu, u dokumentarnoj formi

baziranoj na autentičnim dokumentima.

Okolnosti koje su determinirale sudbinu Crne Gore u prvoj polovini prethodnog stoljeća, pokazale su se kao izuzetno aktualna tema, pa čak i čitav vijek nakon dešavanja predstavljenih u ovom filmu. U kratkom pregledu, film bilježi sve relevantne trenutke neophodne za sagledavanje jednog od prijelomnih trenutaka njene prošlosti, uključujući i nedavno pronađene filmske materijale.

"Crnu Goru okrutnija sudbina ne bi stigla čak i da se borila na strani poraženih Centralnih sila" - Viljem Gledston Mlađi

Film je nagrađen specijalnim priznanjem u kategoriji "Work, art and memory in the film documents" u okviru 7. Međunarodnog festivala vojnih i historijskih filmova u Varšavi 2016. godine.

Film je prikazan uz financijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine RH i u suradnji s Crnogorskom kinotekom.

MOJI KRAJOLICI

IZLOŽBA SLIKA LADISLAVE PALAVERSA U CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU

Tekst i fotografije: NZCH

Izložba slika "Moji krajolici" Ladislave Palaversa otvorena je u galeriji "Montenegrina" Društva "Montenegro"-Zagreb 7.11.2019. godine

Bio je to poseban doživljaj koji je stvorio emotivnu i izrazito posječenu izložbu, obzirom da je to prvo samostalno autoričino predstavljanje. Mnoštvo prijatelja, kolegica, poštovalaca umjetnosti ispunilo je Crnogorski dom i dalo podršku i priznanje umjetnici. Nama, domaćinima i ovaj put bilo je posebno zadovoljstvo još jedanput predstaviti ženu-autoricu, a pogotovo što se predstavlja prvi put i to u našoj galeriji. Većina prisutnih nije nikada do sada čula za nas, niti bila u Crnogorskom domu, pa je ovo bila prigoda da ponešto saznaju o nama i našem radu.

Ladislava dijeli sudbinu žena autorica: tek nakon završenog Arhitektonskog fakulteta i rada u struci, kako to već biva, odlaskom u mirovinu, počela se intenzivnije baviti slikarstvom. Prve poduke imala je u Pučkom učilištu, a zatim u grupi kojoj je mentorica akademska slikarica Marta Makanec. Lada je članica Hrvatskog likovnog društva i sudjeluje na različitim izložbama, a voli slikati pejzaže u tehnici ulja naplatnu i nešto rjeđe u tehnici akvarela.

"Svoj put slikarica nalazi crpeći poticaj u tradicionalnim izvorima našeg i francuskog pejzaža koji usklađuje senzibilitetom svoje nutrine" kako opisuje akademska slikarica Marta Makanec koja je i govorila o autorici.

Izložbu je otvorila Milanka Bulatović, predsjednica Društva "Montenegro" - Zagreb.

KAP VESELJA

NASTUP ZBORA "MONTENEGRO" I DRUŽENJE U DOMU ZA STARIJE KSAVER

Tekst i fotografije: Milanka Bulatović

Zbor MONTENEGRO Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb, nastupio u Domu za starije KSAVER, Nemetova, Zagreb

Početak listopada iznenadio nas je poziv gospodina Ivica Jurjevića i z Doma za starije Ksaver-Nemetova, u Zagrebu.

Željeli su napraviti večer u kojoj bi predstavili crnogorsku nacionalnu manjinu u Hrvatskoj, odnosno Zagrebu, a u nizu hvalevrijednih sličnih programa. Gospodin Jurjević, agilni zaposlenik Doma, osmišljava i provodi ove programe, tako da je i program druženja naše manjine održan 25. studenog u lijepoj, velikoj dvorani, dobro opremljenoj i ugodnoj. Naše sugrađanke i sugrađani ispunili su dvoranu i sa vidljivom znatiželjom pratili, najprije uvodne riječi Milanke Bulatović, koja je ukratko govorila o Crnoj Gori, njenoj povijesti i kulturi, sličnim problemima nedavne prošlosti i današnjice sa kojima

se susrećemo i mi.

Pjevački zbor Montenegro izveo je potom crnogorske tradicijske pjesme: Prođoh kroz goru, Crna Goro lijepa, Zeleni se, Zoro, zelena livada, kao i pjesme: Ruža crvena, Uzalud vam trud svirači, Bokeljska noć...

Gotovo da ne trebamo ni napominjati da je cijela dvorana pjevala, bez obzira na poznavanje teksta, a bio je tu i neizostavni bis. Dirljivo je bilo promatrati razdragana lica, veselo ozračje i pomisliti kako je malo volje i truda potrebno da se ljudi oraspolože i osjećaju dobro.

Druženje se nastavilo uz crnogorsku lozu, vranac, a i sokove, razgovore o Crnoj Gori, i poziv da obavezno opet dođemo, što smo objeručke prihvatili.

Pomalo tužni, ali i zadovoljni, pozdravili smo se sa našim dragim penzićima, uz polušaljive dogovore da nam ipak rezerviraju mjesta u svom lijepom domu, jer većina nas je ipak u kategoriji mlađih seniora!

CRNOGORSKI ŠEDNIK

Tekst i fotografije: Milanka Marić

U domu Zajednice Talijana "Fulvio Tomizza" Umag, 8. prosinca Milanka Marić u ime Društva otvorila je tradicionalnu manifestaciju Crnogorski šednik

Najavljujući program, naglasila je kako udruga organizacija Šednika nastoji zadržati malo starih, dodati nešto novih običaja, a najvažnije je druženje sa članovima, gostima i građanima Umaga i Bujštine uz program kojim doprinosi blagdanskim svečanostima Grada i dokazuje, da kao mala zajednica može u Umagu djelovati i prenositi dio crnogorske kulture, tradicije i običaja, zahvaljujući prvenstveno potpori Grada Umaga i Savjeta za nacionalne manjine RH.

Večeri su prisustvovali gospodin Boro Vučinić, Ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj, Villi Bassanese, gradonačelnik Grada Umaga, Irena Prelević, prva savjetnica Ambasade Crne Gore u Hrvatskoj, pročelnik ureda za društvene dj. gosp. Slaviša Šmalc, predstavnici nacionalnih manjina, prijatelji i suradnici - Danica Borković ispred Zajednice Slovenaca, Cvetka Jovanovića, Zajednica Srba, Pina Degrassija ispred Zajednice Talijana, Jožefa Lečei - iz Udruge zajednice Mađara

istarske županije, zatim Predstavnici Zajednice i Vijeća Crnogoraca Pula i predsjednik Mirko Vučinić, te gosti i učesnici programa - Zajednica Crnogoraca Rijeka, predsjednik Zajednice Željko Novaković i pjevački zbor "MONTENEGRI" Društvo perojskih Crnogoraca "PEROJ 1657" predsjednik Društva Miodrag Popović, te buduća predsjednica Društva Ružica Mitrović Maurović.

Nakon upućenih pozdrava, voditeljice programa Milanka Marić se zahvalila Zajednici Talijana Umag, POU "Ante Babić" i ustanovi "Festum" na podršci i suradnji.

Prisutnima se prvi obratio Pino Degrassi, član Predsjedništva Zajednice Talijana "Fulvio Tomizza" Umag i izjavio u ime domaćina i suradnika zadovoljstvo kako jedna od najvećih udruga u Umagu surađuje sa svima ostalima i da je komunikacija među udrugama odlična. "Mi ne pružamo samo prostor Društvu Crnogoraca, nego i surađujemo u njihovim programima, kao i oni u našima" izjavio je Degrassi.

Zatim se prisutnima obratio Nj. E. Ambasador Crne Gore u RH gospodin Boro Vučinić. Izrazio je zadovoljstvo pozivom i prisustvu ovom događaju, i radost da je

Društvo Crnogoraca u Umagu prepoznata i cijenjena Udruga.

Zahvalio se Gradonačelniku i domaćinima na gostoprimstvu, pozdravio sve prisutne, zaželio uspješno djelovanje i sretno blagdanje. Prisutni su velikim aplauzom pozdravili Nj.E. Ambasadora i tako zahvalili na pozdravu.

Gospodin Villi Bassanese, Gradonačelnik Grada Umaga, pohvalio je rad Udruge i doprinos svih manjina razvoju multikulturalnosti i ugodnom življenju u Umagu.

Milanka Marić otvorila je program s objašnjenjem običaja šednika.

Šednik /sijelo u nekim krajevima/ je običaj okupljanja ljudi, na selu prvenstveno. Mileta Bečov Bulatović opisuje: "Šedelo se satima uz ognjišta, zborilo o svemu i svačemu, a najviše o rođacima i njihovim dogodovštinama. Pjevalo se uz gusle ili bez njih, igrale razne igre, a ponekad je to bilo jedino mjesto gdje su se sastajali momci i djevojke. Dolazili bi i stari i mladi, ženska čeljad obavezno uz pratnju muških. Djevojka je prvo igrala s bratom ili rođakom, mlada (nevjesta) s kumom ili deverom i tek kasnije s drugim muškarcima."

"Mi smo ranijih godina ovu manifestaciju posvećivali ličnostima iz crnogorske povijesti /Petru Cetinjskom, Knjazu Nikoli, crnogorskoj princezi -talijanskoj kraljici Eleni di Savoia / ili kulturnoj baštini" prisjetila se Marić. I najavila kako su ovoga puta odlučili pokušati prikazati kako je zaista izgledao jedan šednik u prošlosti.

Dok je Milunka Medojević recitirala pjesmu "Staro i novo doba", djevojke sjedaju i pletu, a Sanja Medojević organizira djecu i dijeli u dvije skupine, koje se namještaju za igru klikera... Učenici osnovne škole iz Umaga veoma ozbiljno su shvatili svoju takmičarsku igru, i na kraju svi bili prigodno nagrađeni.

Sanja Medojević dala je uvod o kratkom igrokazu "Uzmi kume, priganicu, uzmi" - uz obaveznu rakiju i priganice na stolu, u kojem su sudjelovali Mulaz Sijarić, Radovan Medojević, Radoslav Putnik i mali Marko Medojević.

Na Šednicima se pjevalo i igralo kolo /ORO/, a sve je to pratilo napjevavanje, pripetavanje momaka i djevojaka najčešće šaljivog karaktera kao:

"Koj za kolo ajd u kolo, da vidimo ko će bolje, ko nam neće kolu doći ne mogla ga voda proći"

Oćemo li moja Lolo okrenuti oro. Hvatajte se curice do mene, da se ne bi uhvatile žene

Ovo dvoje što igraju , kao da se ne poznaju

Jedna mala ljubav traži, ja oženjen pa ne važi

Svako igra pomalo, Marko neće nimalo, neće ne smije da ga žena ne bije...

Što me Garo gledaš tako, pogledala naopako

A oj garo, garavi, grdne li si naravi, grdna ti je narav ta, uzela te ne bih ja.

Pripetavanje su također izveli članovi Društva.

Slijedio je prvi dio nastupa DPC Peroj uz pozdrav: *Dobro večer domaćine i srećan vam skup! Oćete li goste?*

Domaćin odgovara: *Dobro večer i dobro došli da se provedemo i u dobroj volji provedemo večer.*

Usljedila je pjesma: "OJ RADOSTI , VESELOSTI"

Zbor "Montenegri" iz Rijeke izveo je nekoliko pjesama: *Sestra mi je poručila, Napuni čaše*, a recitaciju KARI ŠABANOVI / autora Aleksandra Ivanovića / recitirao je Nikola Lučić, koji je ukrako opisao autora i život siromašnih ljudi u Crnoj Gori.

Naši prijatelji perojski Crnogorci i članovi KUD-a "Peroj 1657" preko 360 godina na svoj način čuvaju i njeguju tradiciju i kulturu Crne Gore, izveli su još nekoliko prigodnih pjesama.

Šednik je završio prigodnim pozdravima gosta Miodraga Popovića iz Peroja :

"Ovaj Šednik na dospijenje, svima nama na veselje, veselja nam ne manjkalo. Zdravo bio domaćine, đe se danas čula puška, rađala se đeca muška."

Domaćin i organizator manifestacije Milanka Marić na ispraćaju goste je pozdravila sa "Zdravo i vi i veseli vazda bili i na dobro i vam se dolazilo. Vidimo se na slijedećem šedniku i srećan vam put! "

Usljedila je podjela prigodnih darova izvođačima i gospođama koje su izradile crnogorske delicije: Razija Sergio, Snežana Čošković, Raza Rovčanin, Milomirka Sijarić, Milunka Medojević, Dragica Komšić, Ljiljana Vučinić, Lidija Medojević, Regina Gardoš, Ružica Mitrović, Milanka Marić. Sve su nagrađene prigodnim božićnim cvijetom.

Nakon toga priređeno je ugodno druženje svih prisutnih.

LAFORREST U UMAGU

Tekst i fotografije: Milanka Marić

Nakon Zagreba, 8. prosinca u domu Zajednice Talijana "Fulvio Tomizza" Umag, u sklopu tradicionalne manifestacije Crnogorski šednik otvorena je izložba "Boka Kotorska okom fotografa Laforesta"

Tko god je jednom posjetio Boku Kotorsku, ostao je opčinjen njenom ljepotom. Taj biser Mediterana, opjevan i opisan u mnogim pjesmama, sjetimo se Šantićeve iz 1906.g.:

*Naša mila Boko, nevjesto Jadrana
Pokrivena nebom ko od plave svile,
Ljepša si od tvoje primorkinje vile
I svjetlija od njenog đerdana*

Oslíkana na brojnim slikama, a večeras je pred nama izložba fotografija tog bisera, zabilježena okom i kamerama čuvene obitelji Laforesta u periodu od 1889.-1928. godine.

Franc Laforest, fotograf i pisac rođen u Beču 1838. godine živio je i djelovao duž jadranske obale, a od 1889. pa do smrti 1911. živio je u Boki Kotorskoj. Objavio je knjige "Bokokotorski zaliv" i "Album o Dalmaciji", a za svoj 30-godišnji rad nagrađen je 1900. godine zlatnom medaljom na izložbi u Parizu.

Nakon njegove smrti, supruga Gabrijela sa dvije kćeri i sinom Feliksom nastavlja posao fotografa i vodi atelje "Laforest" između dva rata u Kotoru, Tivtu i Herceg Novom.

Feliks Laforest također biva nagrađivan zlatnom medaljom u Parizu 1932.g. Bili su to pioniri fotografije i umjetničke fotografije, koji su svojim zapisima ostavili veliki doprinos kulturi ne samo Boke.

Lidija Laforest Čuvkas, Zagrepčanka, "velika dama iz svijeta umjetnosti", nastavila je tradiciju svojih predaka i zaslužna da mi večeras možemo pogledati fotografije njezinog djeda i ostalih predaka, zahvaljujući staklenim negativima, koje je ona darovala Pomorskom muzeju Crne Gore.

Na fotografijama dominira Kotor, ali imamo i Risan, Tivat, Prčanj, Dobrotu, otočiće sa crkvama Gospa od Škrpjela i Sv. Đorđe, i cijeli Bokokotorski zaljev. Posebno je za diviti se fotografijama snimljenim sa Lovćena.

Završit ću citatom Jelene Karadžić, autorice predgovora kataloga izložbe:

"Njihove crno-bijele fotografije su zabilježile boju zaliva, atmosferu, skladnost arhitekture, ljude u poslu ili šetnji, sve ono što danas sa svom naprednom tehnikom mogu samo odabrani.

Ne mogu ni da zamislim koliko je bilo potrebno vještine, strpljenja, napora da se sva ta komplikovana fotografska oprema iznese na vrh Lovćena ili obroncima iznad Dobrote, vodeći pritom računa o dobu dana i godišnjem dobu kako bi se iskoristila najbolja moguća svjetlost, čiji su efekti na fotografijama očigledni".

Izložbu je organizirala Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatskoj u suradnji s JU Pomorski muzej Crne Gore Kotor u okviru programa **Dani crnogorske kulture**.

IZLOŽBA RADOSLAVA PUTNIKA

Tekst i fotografije: Milanka Marić

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Bujština" Umag u suradnji s Gradskom Galerijom "Fonticus" u Gradu umjetnika Grožnjanu priredilo je za građane Bujštine i Istre 23. prosinca 2019. poseban kulturni događaj.

Predstavljanje projekta o ljudskoj slobodi i nemirima, kroz posebne izričaje umjetničkog stvaralaštva; mladi Petar Dugančić iz Grožnjana je u svojoj "Krlетки" performansom asocirao zarobljeničtvo, azile, izolaciju, a **Radoslav Putnik iz Pule**, svojim slikama punim vedrine i topline, izrazio prostorne i ljudske nemire figurama ljudi, oblaka, galebova, mora, predmetima i životinjama na neobičnim mjestima.

Ako je umjetnost život, a jeste, onda je Radoslav Putnik u svojim slikarskim radovima sretan čovjek. Ili je u slikarstvu pronašao smiraj od svakodnevnosti realnosti u nemirnim prostranstvima mora, morske obale, oblaka i neba. Nesvakidašnjim položajem ljudi, predmeta i

prirode, kao da želi promatrače odvesti u nestvarno i apstraktno. Brojni posjetitelji, među kojima je bilo likovnih umjetnika, dizajnera, fotografa, glumaca tako su se i osjećali ove večeri, dijeleći pohvale i radst druženje i upoznavanja.

"Predstavljeni opus radova nudi promišljanja koja se u premisi mogu podudarati sa snoviđenjima, a koja su tijekom realizacije prošla niz doživljajnih, slučajnih ili spoznajnih pomaka. Radoslav, u registrima stalne mijene kojom smo okruženi, a koje smo dio, pokušava vizualizirati osobna svjedočanstva tijekom. Na svim radovima zabilježeno je kretanje elemenata. Takve trenutke nije lako osmisliti niti bilježiti, podrediti tehnici, materijalizirati. Još je teže ideju tijekom pretvoriti u trenutak sadržaja slike... Svako izlaženje pred publiku javni je čin autorove ponude osobnih stanja ponuđen na iščitavanja" istaknuo je Eugen Borkovsky na otvorenju izložbe.

Milanka Marić, u ime Društva Crnogoraca i organizator projekta izložbe **Radoslava Putnika, člana Zajednice Crnogoraca Pula**, u pozdravnoj riječi pozdravila je mnogobrojne posjetitelje, prisutne umjetnike i zahvalila Eugenu Borkovskom, kustosu Galerije na suradnji, stučnoj prezenaciji autora te naglasila da je projekat realiziran uz finacijsku potporu **Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Grada Umaga**.

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA LAFOREST U RIJEKI

Tekst: Jovan Abramović; Fotografije: Želimir Novaković

Dana 15. studenog 2019. godine u otvorena je u prostorijama Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka izložba pod nazivom Boka Kotorska okom fotografa Laforesta, nakon uspješno organiziranih izložbi u Zagrebu i Umagu.

Izložbi je prisustvovao veliki broj članova Zajednice i svi članovi zbora Montenegrini. Izložbu je otvorio predsjednik Zajednice Želimir Novaković dipl.ing, a o samoj izložbi govorio je Mr.sc. Jovan Abramović. Treba istaknuti da izložba osim što je umjetničkog karaktera, predstavlja i dokumenat tadašnjeg vremena.

Autor fotografija je poznati fotograf Franz Laforest, o kojem su čitatelji Glasnika već imali prliku saznati nešto više zbog ranije održanih izložbi u Zagrebu i Umagu. Ipak, moramo se osvrnuti na zadivljujuću, obzirom na rani razvoj fotografija, kvalitetu negativa na staklenoj površini. To su u ono vrijeme postizali samo vrhunski majstori fotografije.

Franz Laforest kao profesionalni fotograf snimao je u Trstu, Šibeniku, Zadru, Mostaru, Dubrovniku i na kraju u Kotoru i Herceg Novom. Danas se negativi čuvaju u Muzeju Crne Gore u Kotoru i Herceg Novom, za što su posebno zaslužni potomci Franza Laforesta.

IZLOŽBA "SJEĆANJE" U RIJECI

Tekst: Nikola Lučić; Fotografije: Luka Bešlić

Izložba umjetničke fotografije Anite Hromin "Sjećanje" predstavljena je 21. novembra u Galeriji "Montenegrina" - NZC Rijeka.

Francuski teoretičar umjetnosti Ipolit Ten kazao je da *čovjek ima ljepotu koliko je u srcu nosi*. Anita je tu ljepotu prvo kreirala kistom i platnom udružena u više likovnih zajednica, da bi na kraju prihvatila fotografski aparat kao alat kojim vješto bilježi trenutke i motive koje registriiraju oči kao "prozori duše".

Ekspoziti izložbe pokazuju svu ljepotu njenih "Sjećanja" koju je željela podijeliti sa posjetiteljima izložbe. Pored likovnih izraza, Anita Hromin se vokalno izražava i pjesmom u zboru "Montenegri" Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka.

Izložba je otvorena vokalnim nastupom mlade solistice Elizabete Ruš uz pratnju na solo gitari Andrej Hromina, čime su se posjetioci izložbe oduševili.

Anita Hromin rođena je 1953. u Julijskim alpama, u Logu pod Mangrtom.

Bila je član nekoliko likovnih društava u Rijeci, no 2005. godine kist i platno zamijenila je foto kamerom.

Nakon višegodišnjeg vodstva foto skupine FOSK (Slovenski dom KPD "Bazovica" Rijeka) i danas je aktivna članica. Učestvovala je na mnogim zajedničkim izložbama, a imala je i dvije samostalne: "Tiha mitologija grada Rijeke" i "Očarana modrinom".

Dobitnica je mnogih nagrada, kako u Hrvatskoj tako i u susjednoj Sloveniji i Austriji. Kako sama kaže, najponosnija je na osvojeno prvo mjesto za kolor fotografiju Otok i more (Kukuljica, Ugljan) u konkurenciji od 250 fotografija iz 10 zemalja.

NASTUPI ZBORA "MONTENEGRI"

Tekst: Želimir Novaković, Nikola Lučić; Fotografije: Luka Bešlić, Anita Hromin

Na poziv Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore iz Umaga dana 08. prosinca 2019. godine na društvenoj večeri pod nazivom "Šednik" između ostalih gostiju u programu je učestvovao i zbor NZC Rijeka "Montenegri".

Zbor je izveo četiri pjesme iz svojeg repertoara i jednu recitaciju. Nakon prve dvije pjesme član zbora Nikola Lučić recitirao je pjesmu "Kari, Šabanovi" od Aleksandra Ivanovića Lesa, jednog od najboljih lirskih pjesnika crnogorskih.

Nakon kulturnog programa domaćini su priredili izuzetno ugodno druženje uz prigodan domjenak sa delicijama iz domaće kuhinje članova društva.

Manifestaciji je prisustvovao i ambasador Crne Gore N.J. E. Boro Vučinić i gradonačelnik Umaga gospodin Villi Bassanese.

Na poziv Hrvatsko-ruskog društva prijateljstva PGŽ, a povodom deset godina osnivanja društva "Ruski dom", zbor NZC Rijeka "Montenegri" uzeo je učešće u kulturnom programu.

Svečanost je otvorena hrvatskom himnom "Lijepa naša" koju je otpjevao zbor "Montenegri" uz muzičku pratnju voditeljice zbora gospođe Ljubov Judčenko Košmerl.

Nakon pozdravnih govora domaćina i gostiju, među kojima je bio i veleposlanik Ruske federacije u Republici Hrvatskoj njegova ekscelencija Anvar Azimov, zbor "Montenegri" je otpjevao četiri pjesme iz svog repertoara od kojih su bile jedna crnogorska, jedna primorska te dvije ruske pjesme "Kaljinka" i "Uralskaja Rjabinuška" koje su pjevane na ruskom jeziku.

GOSTOVANJE U EMISIJI

Tekst: Nikola Lučić; Fotografije: Luka Bešlić

Dana 19. prosinca 2019. godine u prostorijama lokalne televizije KANAL RI gostovali su predsjednik NZC Rijeka Želimir Novaković i član predsjedništva Nikola Lučić u emisiji o aktivnostima nacionalnih manjina za 2020. godinu.

Tom prilikom prezentirali smo program i aktivnosti Zajednice sa svojim sekcijama i glavnoj manifestaciji Dani crnogorske kulture i Petrovdan koji se obilježava u Park šumi Golubinjak kraj Lokava u Gorskom kotaru.

Predstavili smo program iz 2019. godine u kojemu su gostovali i gosti iz Crne Gore - folklor iz Đenovića kao i goste iz Peroja, Zagreba, Splita, Pule i Umaga.

Predstavljen je i program aktivnosti za 2020. godinu gdje će se obilježiti 25 godina osnivanja Zajednice kao i 20 godina od osnivanja zbora "Montenegri". Sve će se to odvijati u godini kada će i Rijeka biti grad prijestolnica kulture 2020. godine.

CRNOGORSKO VEČE U KLANJU

Članice i članovi Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro"-Zagreb, na poziv Crnogorskog kulturnog, prosvjetnog i sportskog Društva "Morača" Kranj otputovali su i ove kasne jeseni na Crnogorsko veče u Kranju, 14. prosinca 2019. godine.

Svi već godinama govore da je ovo najveselije i najdirljivije druženje i da žele obavezno sudjelovati u večeri koja je ispunjena izuzetnom gostoljubivošću, radošću i veseljem domaćina i gostiju.

Kranj je postao naše drago odredište - obilazak mjesta koje podsjeća na naš Samobor, prelijepa fasada, ulice, blagdanska okićenost, Prešernov spomenik i kuća, rijeke Kokra i Sava, pregršt sunca i bijeli, snijegom pokriveni planinski vrhovi stvorili su krasno okruženje i pripremu za Crnogorsko veče u dvorani na Kokrici.

Naši neposredni domaćini – Čedo Đukanović, predsjednik Društva "Morača" i Dado Dedivanović, neumorno su bili sa nama cijeli dan i navečer u dvorani, gdje se okupilo mnoštvo gostiju: predstavnici Crnogorske ambasade iz Ljubljane, dožupan Kranja, predsjednici i

članovi crnogorskih udruženja iz Maribora, Ljubljane, Kranja i Zagreba.

Program je započeo izvanrednom vokalnom izvedbom članova Društva "Morača" koji su originalnošću izvedbe autentičnih crnogorskih napjeva oduševili sve prisutne.

Folklorna grupa Zavičajnog Društva Plava i Gusinja "Izvor" iz Kranja izvela je tradicionalne plesove, a ljepota i mladost izvođača i ovaj put pokazali su da ovakva društva imaju sigurnu budućnost.

Pjevački zbor "Montenegro" Zagreb izveo je tradicionalne crnogorske pjesme: *Jedno jutro u svitanje zore, Zeleni se, Zoro, Zelena livada, Leti, leti, bijeli golube* i na kraju – pjesma koja polako postaje neizostavna, pogotovo u Kranju. Na pozornici zboru se pridružio Čedo Đukanović sa crnogorskim barjakom, djeca u crnogorskim nošnjama, dožupan Kranja, a cijela dvorana je pjevala ovu svojevrsnu iseljeničku himnu.

Večer je proletjela uz crnogorsku lozu, Vranac, razgovor, smijeh, ples i pjesmu i na kraju, pozdrav: DOVIĐENJA DOGODINE!

DAN KOORDINACIJE VIJEĆA GRADA ZAGREBA

Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba tradicionalno je obilježila svoj Dan koncertom u maloj dvorani Vatroslava Lisinskog 8. prosinca. Na koncertu je nastupio Zbor "Montenegro" Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb.

Svečanost obilježavanja Dana Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, tradicionalno je održana u Maloj koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. Nastupili su zbor *Bulbuli* (Bošnjaci), pomladak glazbene sekcije *Ady Endre* (Mađari), Daniela Petkoska (Makedonci), folklorne skupine *Zagrebačko sunašce* i *Jeteliček* (Česi), zbor *Montenegro* (Crnogorci) te slovenski tenor Matic Zakonjšek koji je u pratnji pijanistice Dore Iveković otpjevao skladbe *Ples v rdečem*, *Ko mislim nate* i *Domovini*.

Nazočnima su se obratili predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba Juraj Bahnik, predsjednik Savjeta za nacionalne

manjine RH Aleksandar Tolnauer i gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić. Svečanosti kojom je obilježen i Dan ljudskih prava, osim pripadnika nacionalnih manjina pristvovali su i pojedini saborski zastupnici manjina, predstavnici veleposlanstava te državnih i gradskih institucija.

GLAZBA I PLES ZA DAN KOORDINACIJE

Tekst i fotografije: Slavica Šarović

Veselo je bilo 21. prosinca u hotelu Phoenix u Velikoj Gorici, na obilježavanju Dana Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Zagrebačke županije. Kao i svake godine dosad, Koordinacija je obilježila svoj Dan na kojem su se okupili predstavnici manjina s područja Zagrebačke županije i njihovi gosti. U ime crnogorske nacionalne manjine nastupio je ZBOR "MONTENEGRO"

Program, u kojem su se za govornicom izmjenjivali govornici poput Rudolfa Vujovića, ravnatelja Državne škole za javnu upravu, i Juraja Bahnika, predsjednika Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, koji su pozdravili prisutne i zaželjeli sretan Božić i novu 2020., zajednički su vodili Imbro Berkeš, predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Zagrebačke županije, i Salih Huremović, predsjednik Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Zagrebačke županije.

U službenom dijelu programa manjine su predstavile svoju tradiciju i kulturu tako da je publika uživala u sevdalinkama ženske vokalne skupine Bulbuli po

ravnanjem Ismeta Kurtovića i crnogorskim narodnim pjesmama koje je pjevao Zbor "Montenegro", a prvi puta na proslavi Dana Koordinacije nastupio je i Denis Ahmetović, romski pjevač iz Zagreba.

Kad su utihnuli zvuci etno pjesama manjina, raznovrsni glazbeni repertoar svirala je glazbena skupina koja je ugodila ljubiteljima svih glazbenih stilova. Sudionici proslave glazba je bila toliko poticajna da su plesali do ranih jutarnjih sati.

Obilježavanju Dana Koordinacije prisustvovali su: Lena Đapić, predstavica makedonske nacionalne manjine Zagrebačke županije, Mirela Beko, predstavica romske nacionalne manjine Zagrebačke županije, Franjo Vondraček, predstavnik češke nacionalne manjine Zagrebačke županije, Zoltan Balaz Piri, predsjednik Vijeća mađarske nacionalne manjine Grada Zagreba, Milanka Bulatović, zamjenica predsjednika Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, Raman Fazlievski Raki predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine Grada Zagreba, Ekrem Bećirović, vijećnik Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba, te brojni pripadnici manjina.

SEMINAR U ORGANIZACIJI SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE

Seminar je organiziran u Hotelu Panorama 29. studenog 2019. uz učešće velikog broja predstavnika udruga i ustanova nacionalnih manjina koji su putem Savjeta bili sufinancirani iz Državnog proračuna za ostvarivanje kulturne autonomije u 2019. godini:

INTERAKTIVNI NAČIN PRIJAVE PROGRAMA KULTURNE AUTONOMIJE PUTEV INTERNETA ZA 2020. GODINU I GODIŠNJI IZVJEŠTAJI O OSTVARIVANJU PROGRAMA I UTROŠKU SREDSTAVA IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA ZA 2019.

Savjet za nacionalne manjine RH održao je 29. studenog u Zagrebu seminar o interaktivnom načinu prijave programa kulturne autonomije nacionalnih manjina putem interneta za 2020. i o Godišnjem izvještaju o ostvarivanju programa i utrošku sredstava iz državnog proračuna za 2019. za predstavnike udruga nacionalnih manjina.

Na dnevnom redu bilo je nekoliko točaka; predaja financijskih izvještaja za udruge – neprofitne organizacije s osvrtom na najčešće greške i primjere iz prakse kao i na prekršajne odredbe u vezi sankcija za nedostavljanja istih. O tome je govorila Hajdica Filipčić, voditeljica Službe za neprofitno računovodstvo i izvještavanje Ministarstva financija, zatim položaj nacionalnih manjina u RH i mogućnosti proračuna Savjeta za nacionalne manjine o čemu je govorio Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH, te interaktivna prijava programa kulturne autonomije udruga i ustanova nacionalnih manjina za 2020. godinu i interaktivna predaja godišnjih izvještaja udruga i ustanova nacionalnih manjina za 2019. Što je obrazložio Tibor Varga, zamjenik predstojnika Stručne službe Savjeta.

Ovo nije prvi seminar ovakvog tipa, Savjet ih redovito održava kako bi udruge nacionalnih manjina bile na vrijeme informirane o novostima prema kojima moraju usklađivati djelovanje.

OKVIRNA KONVENCIJA O ZAŠTITI PRAVA NACIONALNIH MANJINA

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske organizirao je godišnji seminar o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koji je održan u Zagrebu 10. prosinca 2019. godine u zgradi Hrvatskoga sabora.

Na skupu je, između ostalog, bio osvrt na Peto izvješće Republike Hrvatske o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koje je usvojila Vlada Republike Hrvatske 28. ožujka 2019. godine i koje je upućeno Vijeću Europe na razmatranje.

Na navedenom događaju sudjelovali su zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru, predstavnici nadležnih ministarstava i drugih državnih tijela i institucija koji sukladno svom djelokrugu prate primjenu Okvirne konvencije, predstavnici Savjeta za nacionalne manjine, predstavnici udruga nacionalnih manjina, eksperti za navedeno područje i predstavnici medija koji su izvještavali o ovom događaju.

Skupom je predsjedavao g. Alen Tahiri, univ. spec. pol., ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, koji je u svom izlaganju predstavio zakonodavni i institucionalni okvir zaštite i promicanja prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Obrazložio

je važnost donošenja i provođenja Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina te se osvrnuo i na preporuke Savjetodavnog odbora nadležnim tijelima u cilju poboljšanja provedbe Konvencije. Naveo je da Vlada Republike Hrvatske kontinuirano ulaže napore u poboljšanje i unaprjeđenje prava nacionalnih manjina, da je ispunjavala svoje obveze i da je do sada Vijeću Europe podnijela pet izvješća o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. G. Tahiri također se osvrnuo na obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava, dana kada je potpisana Deklaracija o ljudskim pravima.

O provedbi ovog važnog međunarodnog dokumenta za ostvarivanje prava nacionalnih manjina kao i o smjernicama u narednom razdoblju govorili su i g. Aleksandar Tolnauer, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, prof. dr. sc. Milorad Pupovac, predsjednik Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, g. Robert Jankovics, zastupnik mađarske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru, g. Veljko Kajtazi, zastupnik romske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru i doc. dr. sc. Antonija Petričušić, članica Savjetodavnog odbora Vijeća Europe koji prati provedbu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

86. SJEDNICA SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE

Savjet za nacionalne manjine održao je 14. studenog 86. sjednicu na kojoj je kao točka dnevnog reda bila i informacija o Prijedlogu državnog proračuna RH za 2020., u okviru kojeg su planirana sredstva za ostvarivanje kulturne autonomije pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Na sjednici je imenovano Povjerenstvo za raspodjelu sredstava udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za ostvarivanje programa kulturne autonomije, imenovana je Komisija za otvaranje prijave prijedloga programa, koje će doći temeljem Javnog poziva za 2020. godinu, usvojen je Poslovnik o radu Povjerenstva te riješene zamolbe za prenamjenu sredstava udruga nacionalnih manjina.

"Što se tiče kulturne autonomije isključivo su programi kulturne autonomije oni koji određuju koliko će sredstva dobiti određena nacionalna manjina. Ove godine je rekordna, po planiranim iznosima, i moram u ime Savjeta i svih nas izraziti zahvalnost jer su sredstva ove godine došla na više od 44,7 milijuna kuna. To je dosad najveći iznos sredstava koji smo dobili – istakao je Aleksandar Tolanauer predsjednik Savjeta.

SJEDNICA SKUPŠTINE NACIONALNE ZAJEDNICE CRNOGORACA HRVATSKE

17. prosinca održana je sjednica Skupštine Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske elektronski na poziv predsjednika Skupštine Savića Pavićevića.

Na Sjednici je donesena Odluka o usvajanju **Financijskog plana NZCH 2020. godinu** i usvojen je **program rada NZCH za 2020. godinu**. Donesena je i **Odluka o prijemu KUD "Montenegro-Montenegri-na" i prijatelja Crne Gore Beli Manastir u članstvo Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske**.

Programsku aktivnost za 2020. NZCH planira realizirati u okviru četiri cjeline – Informiranje, Izdavaštvo, Kulturni amaterizam i Kulturne manifestacije.

U okviru cjeline Informiranje sukladno dosadašnjoj praksi planirano je izlaženje dvomjesečnika Crnogorski glasnik, sa zadatkom prenošenja informacija o ukupnim aktivnostima, zbivanjima i djelovanju crnogorskog korpusa u Republici Hrvatskoj.

U 2020. u planu Izdavaštva predviđeno je tiskanje četiri knjige:

- Dragutin Lalović: "" – 15. knjiga biblioteka LUČA
- Rade Bojović: "" – 16. knjiga biblioteka LUČA
- Goran Sekulović: „Kapi sreće u burnim vremenima“ – biblioteka Plodovi veza
- Lidija Vukčević: "Blagi dani" – Lirika i lirska proza

U okviru Kulturnih manifestacija predviđenih za 2020., nastavljamo s programom Dani crnogorske kulture. Povodom obilježavanja 190 godina od smrti Svetog Petra Cetinskog, NZCH s našim poznatim akademskim slikarom Dimitrijem Popovićem namjerava ovu godišnjicu obilježiti kompleksnom manifestacijom na kojoj bi se uz prigodan program i učešće relevantnih osoba iz Crne Gore predstavila GRAFIČKA MAPA (autora Dimitrija Popovića) posvećena Petru I. Petroviću Njegošu. Mapa bi bila izrađena u limitiranom izdanju 100 kom kao poseban

i prikladan poklon NZCH.

Sveti Petar Cetinjski, utemeljitelj moderne crnogorske države, akter integrativnih crnogorskih procesa 19.-tog stoljeća, ujedinjenja historijske Crne Gore i brda, povezivanja mora i gora, stvoritelj zakonodavnog sustava, crnogorski vladika, pisac poslanica jevanđeoske snage i sveti ratnik za slobodu i dostojanstvo čovjeka, vladar koji je govorio da nema druge sile u upravljanju narodom i državom osim moći pera i jezika.

Za kraj travnja i prvu polovicu svibnja 2020., planirana je izložba slika Milutina Obradovića – Običan malecki san – u Galeriji Kristofor Stanković.

I u 2020. nastavljamo s programom Dani crnogorskog filma. U planu je projekcija dugometražnog igranog filma: "Između dana i noći" scenariste i redatelja Andra Martinovića, producenckeske kuće "Artikulacija film" iz Podgorice, koji je crnogorski je kandidat za 92. nagradu Američke akademije filmske umjetnosti i nauke Oskar u kategoriji Međunarodna filmska nagrada u 2019. godini. Na projekciji u Zagrebu očekujemo učešće režisera Andra Martinovića. Projekcije bi bile prikazane u svim gradovima gdje postoje udruženja članice NZCH.

Cjelina Kulturni amaterizam je u okviru programskih aktivnosti članica NZCH i sastavni dio je njihovog programa za 2020. godinu.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske djeluje kao savez udruga koja svoje programe ostvaruje u suradnji i zajedničkim aktivnostima sa: Društvom Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" iz Zagreba, Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Rijeka, Zajednicom Crnogoraca Splita, Društvom Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Bujština" iz Umaga, Zajednicom Crnogoraca Pule, Zajednicom Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije iz Pule, Društvom Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko baranjske županije iz Osijeka, Društvom perojskih Crnogoraca "Peroj 1657" iz Peroja.

SJEDNICA VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA

Održana sjednica Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba na kojoj je usvojen Program rada za 2020. godinu.

Na 4. sjednici Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, održanoj 17. prosinca 2019. na poziv predsjednika Vijeća, Dušana Miškovića, donesena je Odluka o izmjeni Financijskog plana Vijeća za 2019. godinu.

23. prosinca održana je 5. Sjednica Vijeća na kojoj je usvojen Financijski plan Vijeća za 2020. godinu s projekcijama za 2021. i 2022. godinu. Na sjednici je izabran predsjednik Komisije za Statut i Poslovnik – Murat Mekić, i usvojene su izmjene i dopune Programa rada Vijeća za 2020. godinu.

Također, usvojen je Program rada Vijeća za 2020. godinu. Nastojeći ostvarivati svoj osnovni cilj – očuvanje identiteta crnogorske nacionalne manjine i njenih nacionalnih obilježja, kao i osigurati njezin položaj brigom o ostvarivanju manjinskih prava predviđenih Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i međunarodnim zakonima, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba će prvenstveno djelovati na području politike (ostvarivanje političkih prava), povijesti, tradicije i nacionalnih specifičnosti. U tom okviru, kroz povijesne teme, aktualnu politiku te čuvajući nacionalni identitet, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba smatra najpogodnijim načinom to ostvariti učešćem u radu Gradske skupštine Grada Zagreba u

donošenju odluka o zajedničkom življenju u Gradu Zagrebu i rješavanjem pojedinačnih slučajeva koji se tiču ostvarivanja manjinskih prava; obilježavanjem nacionalnih praznika; realizacijom pojedinih znanstvenih projekata; tribinama i izdavačko-informativnom djelatnošću. Članstvom Republike Hrvatske u EU Vijeću je otvoren i dodatni prostor djelovanja, samostalno i kroz koordinaciju, kao naš doprinos svemu onome što Hrvatska unosi u EU kao multietnička i multikulturalna zajednica.

Program Vijeća crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba za 2020. godinu ostvarit će se kroz sljedeće aktivnosti:

1. Informiranje i izdavačka djelatnost

- Web stranica Vijeća
- Sufinanciranje Crnogorskog glasnika
- Biblioteka "Svjedočanstva vremena" - Štampanje monografije "MIODRAG ŠĆEPANOVIĆ-LJEPOTA KAMENA"
- Biblioteka "Svjedočanstva vremena"-Štampanje knjige Dušan Otašević "NJEGUŠI KROZ VRIJEME"
- U okviru biblioteke "Plodovi veza" izdana je publikacija "Josip Slade u knjaževini Crnoj Gori". Zbog značenje ove publikacije nužno je njeno predstavljanje u Hrvatskoj (Zagreb, Trogir, Šibenik i Split) kao i u Crnoj Gori. Vijeće planira snositi dio troškova za njeno predstavljanje.

2. Kultura i sport

- Obilježavanje 190 godina smrti PETRA I. PETROVIĆA NJEGOŠA
- Nastavak sufinanciranja projekta DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU
- Nastavak suradnje s Hrvatskim nacionalnim vijećem Crne Gore, u projektu CRNOGORSKI KNJIŽEVNICI U ZAGREBU I HRVATSKI U PODGORICI

3. Obilježavanje značajnih datuma i obljetnica

- Dan nezavisnosti Crne Gore i Dan Vijeća
- Lučindan
- Suradnja u zemlji i inozemstvu

U okviru ove cjeline planirana je podrška projektu DANI CRNOGORSKE KULTURE u okviru kojih se javnosti Republike Hrvatske i Grada Zagreba predstavlja ono najznačajnije i najvrjednije iz suvremene crnogorske kulture.

5. Očuvanje jezika, pisma i kulture, sudjelovanje u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima:

Učešće u donošenju svih odluka na razini Grada Zagreba koje se tiču manjinske problematike i manjinskih prava, naročito prava pripadnika crnogorske nacionalne manjine.

6. Zajednički program Koordinacije Vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba

IZBORNA SKUPŠTINA DRUŠTVA "MONTENEGRO"

Tekst: Milanka Bulatović

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb održalo je redovnu Izbornu Skupštinu 10.12.2019. godine u Crnogorskom domu u Zagrebu, na kojoj je izabralo novo Predsjedništvo, Predsjednika i Nadzorni odbor.

U Predsjedništvo Društva jednoglasno su izabrani: Alija Šukurica, Miro Dajović, Vasiljka Martinović, Dušan Mišković, Nataša Musić, Veljko Perović, Branislav Radulović i Jadranka Šincek.

Skupština Društva jednoglasno je izabrala Milanku Bulatović za predsjednicu, koja je po funkciji članica Predsjedništva, a u Nadzorni odbor Društva: Mila Banovića, Marka Bogdanovića, Maricu Horvat, Murata Mekića i Emilijana Neškovića.

Na konstituirajućoj sjednici Predsjedništva, Jadranka Šincek jednoglasno je izabrana za zamjenicu predsjednice.

Prisutni su usvojili Osvrt na realizaciju programa u proteklom razdoblju od gotovo četiri godine, u kojem su realizirana 122 različita programa!

Ocjena rada Društva- dio iz Osvrta:

Društvo je u izvještajnom razdoblju nastavilo sa programima rada koji su se kroz dugi period djelovanja, od

gotovo tri decenije, pokazali kvalitetnima i uspješnima, a ovisi o dostupnom sufinanciranju. Programi su u prosjeku dosta posjećeni, a prisutnost varira ovisno o osobnim afinitetima članstva.

Možemo biti zadovoljni ugledom i priznanjem našega rada i na lokalnoj i na državnoj razini, a što se stjecalo višedecenijskim trudom i zalaganjem prvenstveno rukovodstva i članstva Društva.

Članstvo se stalno obnavlja, ima i novih članica i članova mlađe i srednje generacije iako to nije u nekom većem broju. Nastavit će se privlačiti nove članove prvenstveno medijskom prisutnosti (časopisi i novine, radio i TV programi, društvene mreže...) o našim programima, što se pokazalo najboljim načinom da budemo prepoznati u lokalnoj zajednici i široj javnosti. Pri tome, svakako je presudna kvaliteta naših programa, a Crna Gora nam je nepresušna izvor svih područja stvaralaštva, posebno umjetničkog, kao i historijske i ostale društvene tematike.

Prisutni su jednoglasno usvojili i Prijedloge Programa rada i Financijskog plana za 2020. godinu, iz područja kulturnog amaterizma i manifestacija, a sufinanciranjem putem javljanja na Javne pozive Savjeta za nacionalne manjine, Grada Zagreba i drugih izvora.

ALEKSANDAR-SAŠA TAUŠAN

21.1.1937. - 5.10.2019.

Aleksandar Taušan za obitelj Aca, a za nas prijatelje i znance Saša rođen, 2. siječnja 1927. Godine u Kanjiži, Vojvodina od oca Mile i majke Stoje, u obitelji doseljenika-kolonista iz sela Bezuje u Crnoj Gori. Obitelj je bila brojna (otac i majka, petero braće i tri sestre). Neka od djece rođena su u Crnoj Gori.

U vrijeme 2. Svjetskog rata obitelj je izbjegla u selo Saraoci, Srbija. Saša je osnovnu školu pohađao u Kanjiži, a gimnaziju u Senti. Bio je izuzetno nadaren učenik, posebno je bio nadaren za sport-atletika, utrke na 100m i skok udalj. Saša je u Senti početo da se interesira za odbojku i toliko ju je zavolio da mu je to postala druga ljubav. Odbojka ga je nakon gimnazije odvela na studij u Zagreb gdje je upisao ekonomiju, a sve zahvaljujući svom izuzetnom talentu za odbojku. Odbojka mu je omogućila da završi ekonomiju. Najprije je igrao za Lokomotivu, a potom za Akademski klub Mladost. U Akademski klub Mladost došao je 1960. godine gdje je igrao sedam sezona za taj najtrofejniji klub (4 puta državni prvak). Igrao je nekoliko utakmica i to veoma uspješno i za reprezentaciju Jugoslavije. Za njega je u svojoj knjizi Bojan Stranić, alfa i omega Mladosti, napisao: Aleksandar Taušan – Aco, diplomirani ekonomist, profinjeni tehničar, vrsni dodavač hazarderskih nagona.

1967. godine napušta aktivno igrati odbojku. Te godine je postao poslovni čovjek, no odbojka je ostala Sašina ljubav do kraja života.

Iste godine je počeo je raditi u Prvomajskoj gdje je ubrzo postao direktor nabave, a potom i Prvomajska trade gdje ostaje nešto više od 10 godina. Potom prelazi na radno mjesto direktora tvrtke za uvozi izvoz Tehnoservis Zagreb, gdje radi 10 godina.

Zahvaljujući izvrsnim poslovnima s inozemstvom, primjerice švicarska tvrtka Omega, za vrijeme Unverzijade u Zagrebu 1987. godine ta tvrtka organizira pomoć Unverzijadi, a sve poslove obavlja, i to veoma uspješno, Saša. 1989. godine postaje direktorom jugoslavenskog predstavništva švicarske multinacionalne kompanije Siber Hegner u Zagrebu. Nažalost, zbog događaja 1991. godine tvrtka je zatvorena, a Saša ostaje bez posla. Tada putuje u Budimpeštu gdje je ostao nekoliko godina. Nakon Budimpešte vraća se u Zagreb gdje je rano umirovljen. Saša tada otputuje u Pulu gdje su mu već nekoliko vremena živjele dvije sestre. U početku se pomalo bavio turizmom.

Kao vrsni poznavalac crnogorske istorije, nedugo nakon dolaska u Pulu, počeo se interesirati za položaj Crnogoraca

u Pule, Istarske županije, te pomalo cijele Hrvatske. Odličan ekonomist i taktičar u pristupu ljudima aktivno se uključuje u rad udruga i organizacija Crnogoraca Pule i Istarske županije. Bio je suorganizator i osnivač Vijeća Crnogoraca Istarske županije, te je postao i prvim predsjednikom Vijeća. Svjestan činjenice da samo dobro organizirane udruge, vijeća i drugi oblici udruživanja mogu doprinijeti uspješnom radu i opstanku crnogorskih organizacija. Saša je inicijator osnivanja Zajednice Crnogoraca prijatelja Crne Gore istarske županije, Vijeća Crnogoraca i Zajednice Crnogoraca grada Pule te Zajednice Crnogoraca i kulturnog društva "Bujštine" sa sjedištem u Umagu. Saša je aktivno radio na iznalaženju sredstava za rad pomenutih organizacija i udruga te ishodaovanja prostora i adaptacije istih u Peroju i Puli. Svojim zalaganjem pomogao je ishodovati i prostor u Umagu.

Poseban omaž Taušana ostat će obilježen u organizaciji aktivnosti u Crnogorskom domu u Puli gdje je aktivni suorganizator i realizator kompletnog kulturno-umjetničkog života Crnogoraca Pule. Sašinom zaslugom u Domu su gostovali poznati akademski slikari iz Crne Gore, književnici (pjesnici, dramski pisci). Posebno je uspješno organizirao gostovanja dramskih umjetnika skupina i pojedinaca, te gostovanje poznatih ličnosti iz političkog života suvremene Crne Gore. U Crnogorskom domu u Puli i Umagu gostovali su i poznati suvremeni ekonomisti i historičari. Posebne zasluge Saše Taušana bile su ishodaenje sredstava od Županije i Grada Pule i Umaga za realizaciju izložbi, kino predstava, gostovanje dramskih pisaca i glumaca. Saša Taušan je često putovao u Zagreb gdje je kod Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske ishodaovao sredstva za rad udruga istarske Županije. Posebno je zaslužan za donošenje godišnjih planova i programa rada i financijskih izvještaja.

Saša je bio otac kćerke Maše i djed troje unučadi Tene, Romana i Lorne. Bio je nježan otac i djed. To je bila skladna obitelj.

Taušan je uspostavio veoma bliske odnose sa članovima udruga i organizacija i pomagao ima da se bolje snađu u obavljanju svojih svakodnevnih obaveza.

Saša Taušan je u svom životu uspješno dobio sve bitke, a nažalost, posljednju za život je izgubio. Svima će nam nedostajati, suradnicima, prijateljima, znancima, a ponajviše obitelji koju je volio iznad svega.

Zbogom dragi prijatelju. Hvala ti za sve što si učinio za obitelj i sve nas.

IZLOŽBA DIMITRIJA POPOVIĆA U MINISTARSTVU KULTURE CRNE GORE

Tekst: Vesko Pejović; Fotografije: B. Čupić, Saša Kovačević, Vesko Pejović

U Ministarstvu kulture na Cetinju, 27. decembra je predstavljena skulptura Dimitrija Popovića pod nazivom "Omaž Leonardu da Vinčiju 1519-2019" čija se kompozicija zasniva na slavnom Leonardovom crtežu o proporcijama ljudskog tijela ukomponovanog u kružnicu i kvadrat. O djelu je govorio autor, a izložbu je otvorio ministar kulture Aleksandar Bogdanović.

Ovom izložbom i Crna Gora se pridružila obilježavaju 500. godina od smrti renesansnog genija Leonarda da Vincija a ovaj događaj se lijepo usaglašava i sa obilježavanjem 140 godina diplomatskih odnosa Crne Gore i Italije.

Predstavljajući svoj rad Dimitrije Popović je između ostalog rekao:

-Skulptura "Omaggio a Leonardo, 1519 – 2019" posvećena je jubileju petsto godina od smrti renesansnog genija. Koncept kompozicije se zasniva na slavnom Leonardovom crtežu o proporcijama ljudskog tijela ukomponovanog u kružnicu i kvadrat, a pota-

knuto Vitruvijevim studijama istog problema. Motiv Da Vinčijevog crteža transponovan je u skulptorsku kompoziciju simboličkog značenja kojom se izražava kompleksnost Leonardovog kreativnog bića. Ljudska figura sa majstorovog crteža zamijenjena je u skulpturi slikarskim kistom, umjetnikovim atributom. Kist je provučen kroz pršljen te tako simbolizuje kičmenu moždinu kojom se putem mozga generira stvaralački impuls. Pršljen upućuje na Leonardovo strastveno zanimanje za ljudsku i animalnu anatomiju.

Konstruktivni elementi skulpture, kocka i krug, odnosno grad i svijet, harmonično stoje u formalno estetskom i simboličkom kontekstu djela. Čovjek je mjerilo svih stvari.

Da Vinčijev kreativni duh uvijek je stremio prema novim horizontima prema nepoznatom, želeći prodrijeti u tajne ljudskog bića i prirode uopšte. Kružnica, takođe kao simbolična granica spoznajne ljudske moći, na gornjem je dijelu presječena.

Kist je usmjeren prema novim sferama izvan zadatih

granica kruga stvarnosti. Te nove sfere u umjetnosti i znanosti otkrivala je i inicirala kreativna moć fascinantne ličnosti Leonarda da Vincija.

U cjelosti prenosimo besjedu ministra kulture Aleksandra Bogdanovića koji je otvorio izložbu:

Poštovani gospodine Popoviću,

Dame i gospodo, Dragi prijatelji,

Izuzetno mi je zadovoljstvo da vas pozdravim na ovom svečanom događaju koji je upriličen povodom predstavljanja rada našeg renomiranog umjetnika Dimitrija Popovića, a kojim se pridružujemo obilježavanju 500-godišnjice smrti jedne od najuniverzalnijih figura čovječanstva – Leonarda da Vincija. Ujedno, na izmaku smo godine tokom koje smo nizom događaja obilježili 140-godišnjicu od uspostavljanja diplomatskih odnosa sa Republikom Italijom. Ovaj dragocjeni jubilej međusobne saradnje dvaju država, vjerovatno najprikladnije ilustruje upravo razmjena na polju kulture, kojoj i večeras svjedočimo.

Zato se smatramo privilegovanim da ova dva značajna jubileja obilježimo djelom umjetnika čije je referiranje na Leonardov grandiozni opus priznato u svjetskim razmjerama. Treba spomenuti i to da se svi poznavaoци Dimitrijevog stvaralaštva slažu da je za slojevitost Dimitrijevog filozofsko-umjetničkog zahvata i njegovu studioznost, uzor bila upravo Leonardova temeljitost u istraživanju.

Poznato je da su brojni aspekti kompleksnog Leonar-

dovog djela bili tema Popovićevih studioznih istraživanja i reinterpretacija, što se može pratiti još od njegovih formativnih akademskih dana.

Otvarajući dijalog sa Leonardovim djelom, Popović je stvorio jedan univerzalno intrigantan opus koji čine autentična djela izuzetne snage.

Hrišćanstvo i čovjek u njegovom centru, sa svim svojim ograničenjima i božanskim potencijalom, kao i njegova metafizička zapitanost pred fenomenom života i prirode, centralne su Leonardove teme. Njihov umjetnički i filozofski značaj prepoznat je u ingenioznosti mladog Popovića, čije je stasavanje obilježio prostor podlovcenskog nasljeđa i još jedna gorostasna figura – Petar II Petrović Njegoš. Ono što predstavlja Leonardov genij – koji se razgranato proteže kroz polja umjetnosti, nauke i filozofije – Njegoševa figura predstavlja za crnogorski duhovni i kulturni prostor – revolucionarni i multidimenzionalni civilizacijski skok u naprijed.

Aktuelnost i stalnu provokativnost Leonardovog i Njegoševog djela možemo prepoznati u dvije faze Dimitrijevog rada. Prva, koja je započela istraživanjem i reinterpretiranjem ogromnog Leonardovog nasljeđa, i druga, koja označava duhovni povratak Dimitrija prostoru koji ga je formirao i determinisao kroz njegoševske teme i promišljanja. Oba ciklusa koji se jasno uočavaju u poluvjekovnom opusu Dimitrija Popovića, prožimanjem generišu autentične umjetničke rezultate bogate značenjem, a podržane

virtuoznom izvedbom.

Tako i skulptura koju večeras predstavljamo, a o kojoj je govorio njen autor, obuhvata i sublimiše ideje vodilje Leonardovog djela, koje najsnažnije karakteriše upravo želja za slobodom i nepriznavanjem kako stvarnih, tako i imaginarnih granica.

U Leonardove vrijeme kultura nije poznavala granice i ujedinjavala je, u razmjeni iskustava, svu tadašnju Evropu bez obzira na kontraste i unutrašnje sukobe.

Zato se Leonardov genije opire svakom zaobilaznom pokušaju da se njegovo djelo čita kroz ključ granica ili ograničenja nauke, teritorije ili nacije, što se nerijetko pokušavalo nametnuti tokom kasnijih vjekova. To bi rezultiralo zabludom, a prije svega redukcijom nemjerljivog Leonardovog doprinosa progresu čovječanstva.

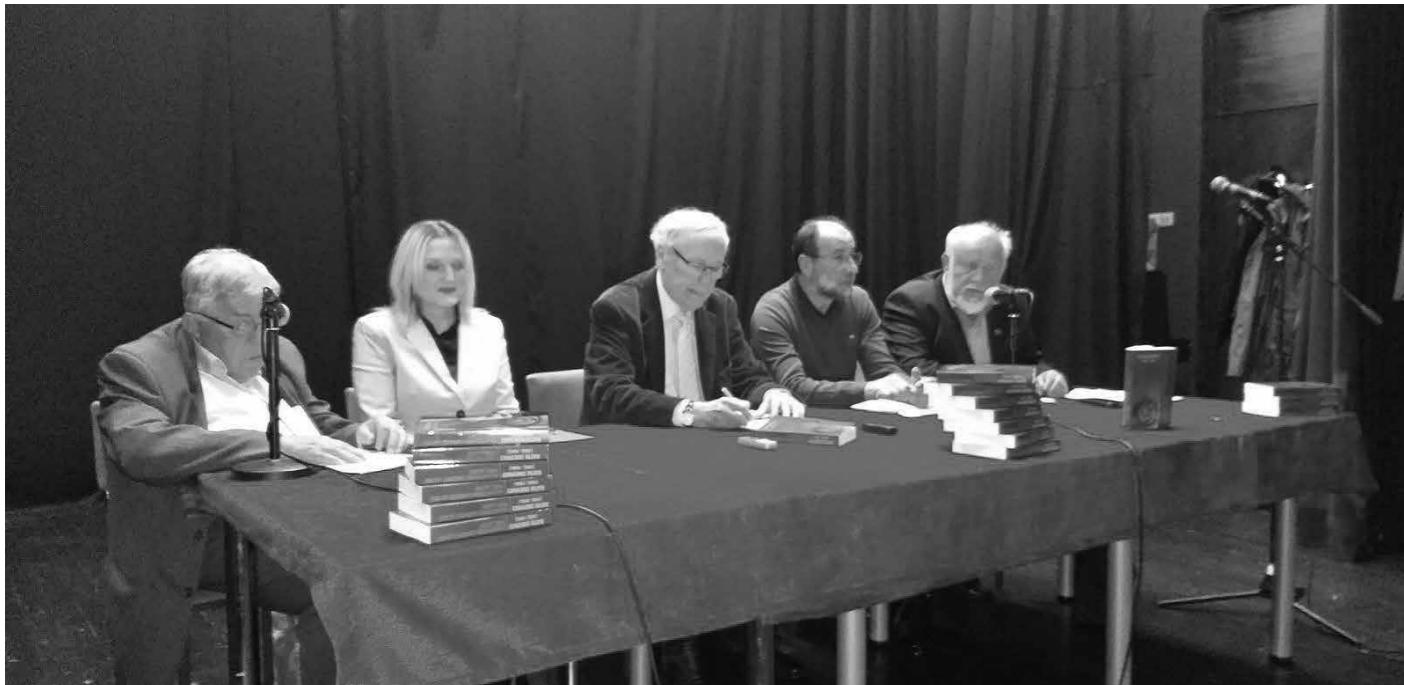
Zato možemo reći da ovaj Dimitrijevi rad predstavlja još jedan ubjedljiv prilog Leonardovom geniju i njegovoj univerzalnosti. To je djelo na koje i autor i Crna Gora mogu biti ponosni, i ja mu se na tome iskreno zahvaljujem.

Želim Vam srećnu i uspješnu Novu godinu i predstojeće praznike!

RATNI DNEVNICI - PREDSTAVLJENI U NIKŠIĆU

Tekst: Svetlana Mandić, preuzeto s portala Vijesti

U organizaciji UBNOR-a i antifašista Nikšić i JU "Zahumlje" Nikšić, 5. 11. 2019. U Nikšiću predstavljena knjiga: Kaja Garibović-Lalović i Pero Lalović "Ratni dnevnik 1942-1944." koju su izdali Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Skaner studio

Kada se opraštao od majke, 2007. godine, prof. dr Dragutin Lalović, obećao je da će objaviti "ratne dnevnik" roditelja, boraca Sedme banijske divizije, i 12. godina kasnije to je, uz pomoć Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, i uradio. Knjiga "Ratni dnevnik (1942-1944)" Kaje/Katarine Garibović-Lalović i Pera Lalović promovisana je u Nikšiću, u okviru novembarskog repertoara Nikšićke kulturne scene, a u organizaciji Udruženja boraca NOR-a (UBNOR) i antifašista Nikšića i JU "Zahumlje".

"Ova knjiga je autentično svjedočanstvo jednog vremena, vremena prkosa i ponosa. Priča o ratnom iskustvu jedne mladosti koja nije imala vremena to biti... Ovo nijesu memoari, već hronika, ne usputnih nego neposrednih sudionika, onih koji su, kako reče prof. Lalović u Pogovoru 'za pjesmu stvoreni'", kazao je na promociji

knjige Danilo Ivezić, prvi čovjek Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske.

Knjiga je sastavljena iz dva dijela - "Tako sam zapsala", dnevnik Kaje Lalović i "Ratni zapisi", dnevnik Pera Lalovića.

Govoreći o knjizi, mr Vesna Kovačević, istakla je da je riječ o "svjedočanstvu jednog teškog vremena, vremena strahote, stradanja, ideala, ali i ljubavi", o dnevnicima "vrijednim posebne pažnje, razumijevanja i poštovanja".

"Dnevnik predstavljaju lično iskustvo mladih ljudi čiji su životi bili obuhvaćeni ratnim vihorom... Oboje su imali isti cilj, slobodu. Knjiga je dokumentovano svjedočenje ratnih zbivanja, žrtava... Ono što je fascinantno jeste da su u takvim okolnostima ratnih razaranja, gladi, bolesti, oboje imali volje i svage da zabilježe ključna dešavanja", istakla je Kovačević.

Predsjednik UBNOR-a i antifašista Nikšića, Slobodan Mirjačić, podsjetio je na biografiju i revolucionarni rad generala Lalovića, koji je rođen u nikšićkom naselju Straševina i čiji životni put i djelo, kako je istakao, služe za divljenje.

"Dnevnik Kaje i Pera su najljepši spomenik Banijskoj brigadi i svim onim dragim drugovima koji su ginuli tu pored njih... Ono što daje posebno svjetlo na oba dnevnik ova dvoje divnih ljudi je idejni rad sa borcima", kazao je Mirjačić.

"Ratni dnevnik", prema njegovim riječima, predstavljaju pravo bogatstvo kako za istoričare, tako i za sve one koji baštine i čuvaju tekovine NOB-a. Obećao je da će pokrenuti inicijativu da jedno spomen obilježje u Nikšiću nosi ime braće Lalović (Pera i Vasilija). Dragutin Lalović je objasnio da su u porodičnoj arhivi ostale sačuvane tri sveske Kajinog dnevnika, dok dvije fale, i da je riječ o autentičnom svjedočanstvu, dok je u Perovom slučaju riječ o prekucanom tekstu ratnih zapisa iz 1944. godine koji je bio pripremljen za objavljivanje u monografiji posvećenoj 17. slavonskoj brigadi, pa nije siguran da nešto nije prepravljano.

"Bez potpunog broja bilježnica Kajinog dnevnika i uz manjak svih bilježnica Perovog ratnog dnevnika, ovi su dnevnik lišeni barem jedne dimenzije koja bi zasluživala posebnu pažnju, dimenzije paralelnog praćenja zapisa oba ključna aktera, kako u njihovoj ljudskoj uzajamnosti tako i u cjelovitijem sagledavanju dijela ratnog puta zajedničke im 7. banijske divizije, od avgusta 1943. do aprila 1944. godine", kazao je Lalović i priznao da mu nije jasno kako nije uspio roditelje ubijediti da dnevnik za života objave. "Priča o njima je naprosto priča o ratnom iskustvu jedne mlade generacije. Generacije prerano sazrele, generacije kojoj je rat ukrao mladost", poručio je Lalović.

Moderator večeri bio je Dragan Mitov Đuro-

vić, sekretar SUBNORA i antifašista Crne Gore, koji je istakao da su "Ratni dnevnik" spomenik borcima iz Mačve, Crne Gore i iz Hrvatske. "Ovo je knjiga sjećanja kako su živjeli oni koji su gledali naprijed, jer prijateljstvo i ljubav među pojedincima ili narodima nije kada gledaju jedni na druge, nego kada gledaju u istom pravcu. Ova knjiga je istina o jednom vremenu. Ovo je knjiga koju morate pročitati i preporučiti je svima, naročito bližnjima, jer nam je to kopčica, emotivna sa prošlošću, znak pored puta za budućnost", poručio je Đurović.

Posebno ponosni na izdavaštvo

Prema riječima Ivezića, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske u okviru projekta "Kulturna autonomija" realizuje aktivnosti koje imaju za cilj očuvanje kulturnog i nacionalnog identiteta. "Jedan od tih programa, na koji smo posebno ponosni, jeste izdavaštvo. Nacionalna zajednica je do sada objavila 87 naslova. U okviru izdavačke djelatnosti formirane su različite biblioteke, a među njima je i biblioteka 'Svjedočanstva vremena' u okviru koje smo objavili knjigu 'Ratni dnevnik'. U okviru ove biblioteke smo prethodno objavili knjigu Marka Špadijera 'Crnogorska raskršća' i roman Vlada Vujovića 'Klos'. Prije 'Klosa' smo objavili Vujovićevu 'Nikšićku trilogiju' ('Kaljež ili o zabranjenoj crnogorici', 'Ordinali od Nagoste' i 'Švedani osvajači Andrerbe'), kazao je Ivezić. Objasnio je da su izdavači "Ratnih dnevnika", pored Nacionalne zajednice i Vijeće crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba i Skaner studio, uz finansijsku pomoć Savjeta za nacionalne manjine Hrvatske.

PROMOCIJA KNJIGE "NAUŠEČENIJE"

Tekst i fotografije: Momo Savović

U četvrtak 21. studenog 2019. godine u organizaciji crnogorskog KPSD "Morača" iz Kranja, u prostorijama Saveza kulturnih društava Kranj (Zveze kulturnih društava Kranj), sa početkom u 17h, održana je promocija knjige "NAUŠEČENIJE", autora Vladimira Vlada Četkovića, člana crnogorskog društva "Morača".

Knjiga "NAUŠEČENIJE" je podijeljena na tri dijela sa Dodatkom.

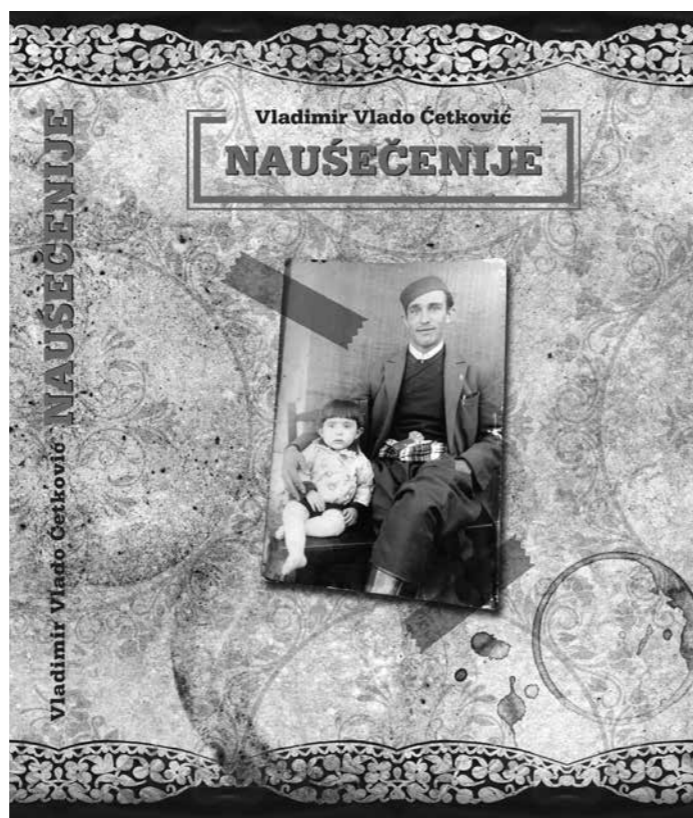
Prvi dio obuhvata: Izvorne zavičajne uzrječice, izreke, doskočice, kletve, zakletve, psovke, prijetnje i još ponešto;

Drugi dio knjige sačinjavaju: Izreke i misli drugih izvora koje su se odomaćile u upotrebi u zavičaju;

Treći dio knjige sadrži: Leksikon starih i sve rjeđe upotrebljivanih riječi.

Poseban dio knjige je Dodatak koji autor posvećuje svojim Bakovićima.

Izdavač knjige "NAUŠEČENIJE" je Vijeće crnogorske

nacionalne manjine Grada Zagreba i Skaner studio d.o.o iz Zagreba. Za izdavača se potpisuju Dušan Mišković i Nina Savićević, a urednik izdanja je Danilo Ivezić. Knjigu je štampao Skaner studio.

U ime domaćina promocije crnogorskog KPSD "Morača", prisutne je pozdravio predsjednik Društva, gospodin Čedo Đukanović.

Na promociji su o knjizi "NAUŠEČENIJE" govorili: izdavač gospodin Dušan Mišković; urednik knjige, gospodin Danilo Ivezić, i autor - gospodin Vladimir Vlado Četković. Promociju je vodila gospođa Radmila Krgović. Prisutne je pozdravila i direktorica Zveze kulturnih društava Kranj, gospođa Mia Aleš.

Promocija knjige je okupila veliki broj ljubitelja pisane riječi iz Crne Gore, među kojima je bio i Počasni konzul Crne Gore u Republici Sloveniji Vojislav Kovač, predsjednici kulturnih društava iz Slovenije i mnogi drugi.

Vladislav Vlado Četković je, između ostalog, istakao da je želio da otrgne od zaborava neke crnogorske riječi koje se danas ne koriste u komunikaciji i da ih zabilježi u njegovoj prvoj knjizi. Rođen je u selu Bakovići kod Kolašina. Studije nastavlja u Ljubljani gdje ostaje da živi nakon završenih studija a rad na knjizi mu je pomogao da održi duhovnu vezu sa Crnom Gorom. Knjiga je ljetos promovisana i u Kolašinu.

BOŽANSKO I DEMONSKO U LEONARDA DA VINCIIJA

Prilog pripremio: Vesko Pejović

U subotu 07. prosinca 2019. godine u studiju Moderne galerije "Josip Račić" u Zagrebu, pred velikim brojem ljubitelja likovne umjetnosti, gradonačelnik Zagreba Milan Bandić, otvorio je izložbu Dimitrija Popovića "Božansko i demonsko u Leonarda da Vinci".

Dimitrije Popović je još od studentskih dana okupiran da Vincijem a ovu je izložbu postavio povodom obilježavanja petstote godišnjice smrti tog renesanskog genija. Popović je izložio recentne radove inspirisane Leonardovim djelima, ali i ranije iz ciklusa "Omaggio a Leonardo" nastalog početkom 80-ih. Izložba će biti otvorena do 05.01.2020.

I ovoga puta na otvaranju je izveden Dimitrijevi performans, tako što je manekenka **Ivana Majstorović**, dok su posjetioци gledali slike umjetnika, stajala nasred galerije s kosturom jastreba.

Nakon uvodne besjede direktorice Moderne galerije **Biserke Rauter Plančić**, gradonačelnik Zagreba **Milan Bandić**, otvarajući izložbu, između ostalog je konstatovao da na Dimitrijevim izložbama dođe toliko posjetilaca da bi se mogao napuniti trg **Bana Jelačića**.

Tekst Dimitrija Popovića iz kataloga koji prati izložbu:

Božansko i demonsko u Leonarda da Vinci

U povodu 500 godina od smrti renesanskog genija

The divine and the demonic in Leonardo da Vincimarking

the 500th anniversary of the death of the Renaissance genius

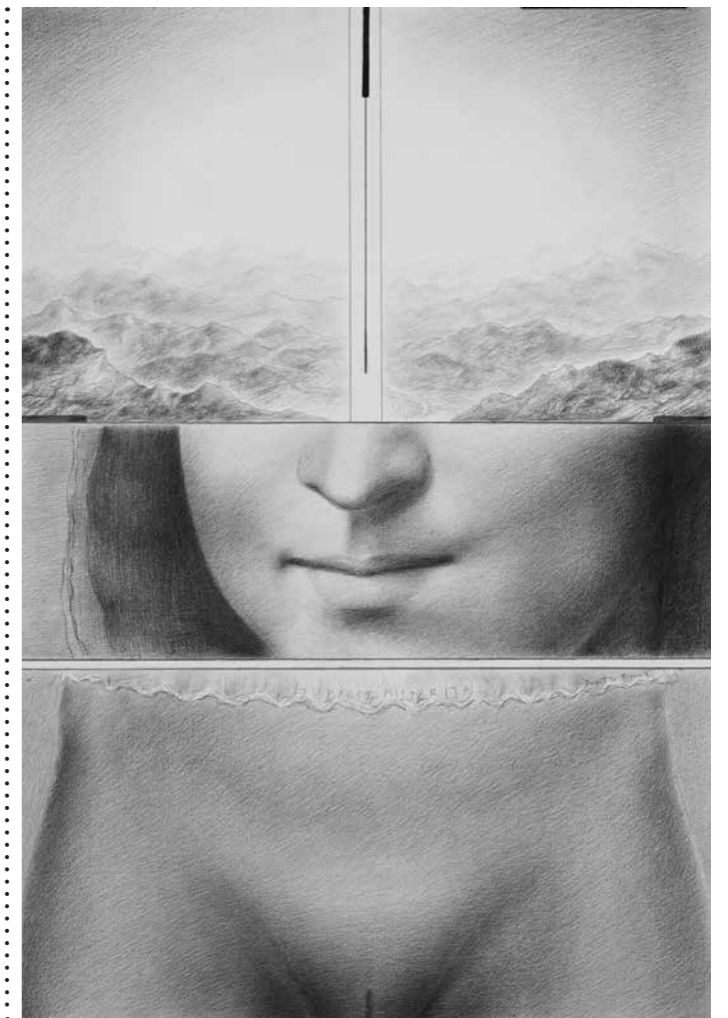
Leonardo je Hamlet povijesti umjetnosti kojeg svatko od nas mora rekreirati za sebe.

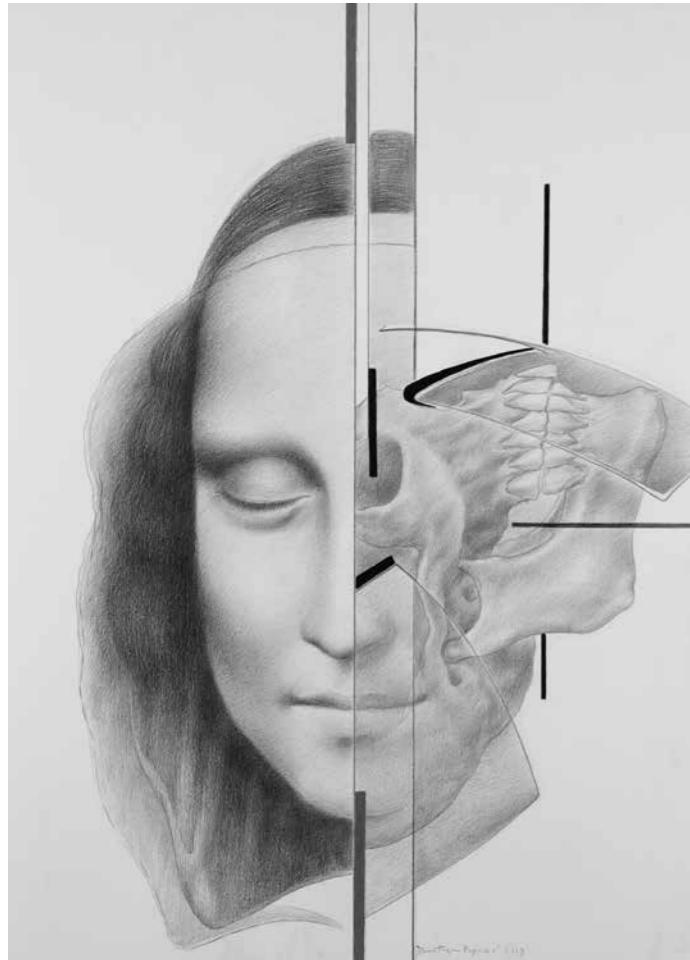
Kenneth Clark

Ove se 2019. godine obilježava petsto godina od smrti Leonarda da Vinci. U povodu velike obljetnice na njezinom sam izmaku koncipirao izložbu posvećenu renesansnom geniju.

Izložbu čine dva dijela. U prvom su radovi nastali 1980. – 1983. godine. Izlagani su 1982. u zagrebačkoj Galeriji Schira te u milanskoj Palazzo Sormani na izložbi naslova "Leonardo a Milano 1482 – 1982" priređenoj u povodu jubileja Da Vincijeva boravka i rada u službi obitelji Sforza. Stari su radovi koncipirani na osnovu Leonardove zaokupljenosti prolaznošću i smrti. U njima se također odražava ona tipična Da Vincijeva sklonost za binarnu opoziciju lijepog i ružnog. Ljepote i ružnoće izgledaju moćnije jedne zbog drugih. *Le bellezze con le bruttezze paiono più potenti l'una per l'altra*. Nastojao sam da se u tim radovima u nadrealističkom slogu rimuju lijepo i ružno te da se duh estetičara i anatomia izrazi kroz preobrazbe organskih formi, kroz eroziju puti, deformaciju oblika.

Drugi dio izložbe čine recentni radovi na kojima su, za razliku od starih kompozicija, organske forme komponirane s geometrijskim elementima linija i ploha što simbolički ukazuje na Leonardovu zaokupljenost geometrijom i matematikom, odnosno proučavanje čovjekove anatomije i proporcija ljudskog tijela. Na tom su principu zasnovani likovi Svete Ane, Cecilije

· Gallerani i Mona Lise Gioconde te asamblaž "Vitruvi-
jev čovjek u kružnici". U njima se simbolički također
· odražava spoj dvojnosti Leonardove stvaralačke prirode,
· stvarno i imaginarno; mistično i racionalno, istančani
· poetski osjećaj i analitička preciznost.

· Enigma Leonardovog genija očituje se i u radikalnim
· promjenama načina izražavanja, u redu i kaosu, u kon-
· troliranoj radnji i oslobođenoj energiji što je vidljivo
· u majstorovim kompozicijama "Posljednja večera" i
· "Bitka kod Anghiarija". Na osnovu ovih Da Vincijevih
· djela nastale su dvije istoimene kompozicije u kojima
· sam u suvremenom duhu likovnog izraza želio naznačiti
· njihov sakralni, odnosno svjetovni karakter. Instalacija
· "Posljednja večera" odražava jedinstvo radnje i mjesta
· euharistijskog misterija. Krv preobražena u vino bit će
· prolivena na *Raspeću*. Tako se formira simbolički križ
· na kompoziciji kao središnji akcent instalacije. Tijelo
· Kristovo je pretvoreno u kruh, razlomljeni kruh (*fractio
· panis*) postaje mistično tijelo koje je u komadima apli-
· cirano na površini platna s imenima Isusovih učenika.
· Stolnjak posljednje večere je istovremeno i Kristov
· mrtvački pokrov.

· Crtež "Bitka kod Anghiarija" ("Bitka za zastavu") ba-
· zira se na Rubensovoj kopiji izgubljenog Leonardovog

originala. Činjenica da je flamanski majstor uradio
· sponenutu kopiju dodatno potvrđuje Leonardov smi-
· sao za pokret i dinamiku, za uzbuđljivu dramatičnost
· i ekspresiju u izrazu, što će biti posebno blisko umjet-
· nosti baroka i romantizma. Srčana agresivnost ratnika s
· animalnom snagom konja izražava brutalnu violentnost
· sukoba ratnika za zastavu. *Pazzia bestialissima* kako je
· Da Vinci okarakterizirao surovost ratovanja. U obradi
· ovog Leonardovog motiva koristio sam, osim transfor-
· macija organskih oblika, i apstraktne elemente, slobodne

· linije i akvarelne mrlje kao likovne ekvivalente krvi,
· krika, prašine... što se oslobađaju u klimaksu bitke
· kod Anghiarija.

· Naslov izložbe izveden je iz oprečne percepcije Leo-
· nardovog genija. Božansko – tvorac savršene mistične
· ljepote, estetičar, apologet ljubavi i pronalazač. Demon-
· sko – optužen za sodomiju, seciranje leševa, mizantrop
· koji filozofiju pretpostavlja kršćanstvu. Po mnogima
· Giocondin osmijeh ima nešto demonsko, neki "demonški
· čar" kako ga je definirao Richard Muther.

IZLOŽBA "TIHA NOĆ" LIDIJE VUKČEVIĆ

Prilog uredila: Maša Savićević

Fotografska izložba "Tiha noć" Lidije Vukčević otvorena je 14. prosinca 2019. u kafeteriji Sway u Samoboru.

Usamoborskom Centru za mlade Bunker, točnije u kafiću Sway, po drugi puta svoje je autorske fotografije izložila književnica Lidija Vukčević.

Izložbu je otvorio Zoran Perović, o fotografijama govorio Dimitrije Popović i autorica, a kulturni događaj bio je praćen glazbenim duetom Maje Cipek i Lade Lokmer.

Izložba je organizirana uz potporu Matice hrvatske, ogranka Samobor.

Autorica se predstavila s 18 novih fotografija snimljenih uoči zimskih blagdana 2018. Snimke su izrađene u A3 formatu i postavljene su na papir u manjim ciklusima od po tri ili četiri, s prizorima samoborske večeri kako je autorica vidi objektivom poetske imaginacije. U tom duhu govorio je ugledni umjetnik Dimitrije Popović,

citirajući Rolanda Barthesa, usporedivši pjesništvo s fotografskim kadrom koji sažima bitno kroz detalj, perspektivu ili boju.

Izložene fotografije nastale su u jednom životnom trenutku, šetnje gradom te izražavaju duboko unutarnje doživljavanje autorice, prožeto nježnošću i duhom blagdansko-govorničke vremena – rekao je Popović.

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA SLAVICE ŠAROVIĆ

Tekst i fotografije: Ivica Rozić

12. prosinca u podne Slovenski dom u Zagrebu bio je pun posjetitelja kao da nije bio radni dan. Dva su kulturna događaja u ovaj hram slovenske nacionalne manjine u Zagrebu dovela brojnu publiku; promocija filma "Zagreb ukrašen Savom" i izložba fotografija Slavice Šarović, novinarkе, radijske voditeljice i glavne urednice portala www.nacionalnemanjine.hr.

Brojne je događaje vezane za aktivnosti nacionalnih manjina Šarović ovjekovječila fotoaparatom, ali na izložbi su predstavljene samo fotografije s raftinga na Savi koji svake godine organizira Koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba. Promociju filma i ovu izložbu organizirala je Koordinacija zajedno s Udrugom slijepih grada Zagreba i Dunavskom mrežom Zagreb. Članovi udruge Dunavska mreža održali su zanimljiv umjetnički

program i razgovor kako 2020. godine živjeti aktivno uz Savu, a Gastro akademija iz Garešnice počastila je uzvanike na domjenku održanom poslije službenog dijela programa.

Promociji filma i otvorenju izložbe prisustvovali su; predsjednik Koordinacije Juraj Bahnik, Ljiljana Klačnjana, pomoćnica pročelnika Sektora za promicanje ljudskih prava, civilno društvo i nacionalne manjine Grada Zagreba, Marinka Anđelić Bakula, izaslanica gradonačelnika Zagreba, predsjednik Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba Darko Šonc, predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba Dušan Mišković, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske Danilo Ivezić, Galina Kovačević, predstavnik ruske nacionalne manjine Grada Zagreba, Dragomir Bokan, i brojni posjetitelji.

UKUSI CRNE GORE

Izvor: Ukusi Crne Gore

Konjuška sofa

Sastojci:

- pršut domaći.....300 g
- pečenica.....200 g
- košet ovčji.....100 g
- suva govedina.....200 g
- vasojevički sir.....300 g
- skorup.....200 g
- jaja.....5 kom
- turšija.....200 g
- peršun.....1 veza
- paradajz.....100 g
- zelena salata.....10 listova

Priprema:

Suhomesnate proizvode domaćinski isjeći na parčad, sir na kriške, skorup oblikovati kašikom, jaja skuvati i presjeći na polovine, paradajz i turšiju na kriške.

Na odgovarajućoj posudi poređati suhomesnate proizvode, na sredinu staviti list zelene salate. Na njega staviti sir, kajmak i kriške paradajza i simetrično postaviti jaja i turšiju.

Ukrasiti peršunovim listovima.

Kuvana teletina

Sastojci:

- teleće meso bez kostiju.....2 kg
- krompir.....300 g
- šargarepa.....200 g
- tikvice.....100 g
- domaći rezanci.....150 g
- začini i začinsko bilje.....po ukusu

Priprema:

Teleće meso naliti hladnom vodom. Kuvati i začiniti.

Polukuvanom mesu dodati oblikovani krompir i šargarepu, pa dokuvati. Tikvice isjeći tanko i kratko popariti.

Pripremljene domaće rezance posebno skuvati u slanoj vodi. Ocijediti. Kuvano meso i povrće odvojiti iz bujona. Posložiti u posudu, dodati rezance, prelići bujonom.

Poslužiti toplo.

IZLOŽBA Ladislava Palaversa 7. 11. 2019

UMAG - CRNOGORSKI ŠEDNIK 8. 12. 2019

KONCERT - MIMARA - Martinović - Krivokapić 21. 11. 2019.

